

RANDKRANT

Maandblad over de Vlaamse Rand • november 2021 • jaar 25 • #08

FR • DE • EN

traductions
Übersetzungen
translations

Ursula Van den Eede
eetkliniek UZ Brussel

Het kind achter de eetstoornis

De ronde van de Rand

**Wat is de temperatuur
bij de gemeenten?**

Ine Van Wymersch
Alain Remue

**'Wij zijn niet
van staal'**

Eric Sleichim
en BLINDMAN

**Op het ritme
van de fabriek**

Roel Speybrouck (30) uit Merchtem werd door Johan Declerck aangeduid om **deketing** voort te zetten. Speybrouck is branding- en marketingmanager en fan van wellness.

Meer 'zijn' minder 'doen'

25
Muziekfotograaf Alex Vanhee
**PJ Harvey in catsuit,
David Byrne in de wasmand**

VERDELING RandKrant november wordt bus-aan-bus verdeeld in Grimbergen, Vilvoorde, Machelen, Zaventem, Kraainem, Wezembeek-Oppem, Tervuren, Overijse en Hoellaart.

Opgegroeid in Grimbergen, kleuter- en lagere school in Virgo Fidelis in Vilvoorde, daarna naar het Jan van Ruusbroeckcollege in Laken en de hogeschool in Mechelen. Sinds kort heeft hij zijn eigen branding- en marketing-agentschap in Merchtem. Speybrouck kent de Noordrand goed en woont er naar eigen zeggen ook graag. 'Merchtem is eigenlijk centraal gelegen. Je bent snel in Brussel én toch is het groen en rustig. Ook de huur van een appartement is er nog betaalbaar: zo'n goede 700 euro per maand. In bijvoorbeeld Schaarbeek en Brussel zijn de huurprijzen veel hoger voor kleinere appartementen. Al beginnen de huurprijzen in Merchtem ook te stijgen, zeker voor nieuwbouw.'

Alles in vraag stellen

'Ik hoop dat ik mij binnen twee jaar in een nieuw kantoor kan vestigen met mijn branding- en marketingagentschap Satori. Dat woord komt uit het Japanse zenboeddhisme en staat voor het begrijpen van iemands identiteit en waarden. Dat is precies wat ik met mijn bedrijf wil doen. Ik probeer klanten bewust te maken van wat hun merk is. Ik werk veel voor startups en verzorg onder andere hun communicatie, merkidentiteit en zichtbaarheid.'

Tot voor corona was Speybrouck marketing-verantwoordelijke voor de Thermae Groep, waar hij ook instond voor de interne communicatie en andere marketingcommunicatie zoals nationale advertenties, partnerships, en zo meer. 'In bijberoep was ik al met Satori bezig. Tijdens corona hebben veel mensen alles in vraag gesteld en velen hebben ook een nieuwe zaak opgericht. Ik besloot om mijn ontslag te geven en me voltijds in te zetten voor Satori.'

Wellness

'Mijn droom is om met een groep creatieve mensen een klein bureau te vormen en samen communicatieplannen te maken vanuit een duurzame levensvisie. In branding en marketingcommunicatie is weten wie je bent en waar je voor staat ontzettend belangrijk. Op die manier kies je de juiste boodschap voor de gewenste doelgroep in de daarvoor geschikte media. Wat meer 'zijn' in de plaats van altijd maar te 'doen' is een boodschap die ik graag meegeef. Daar draait het overigens ook in de wellness-beleving rond. Ik ben gebeten door wellness. Ik werk voor heel wat bedrijven uit die sector en doe ook de communicatie voor de Belgische saunavereniging. Een sauna, daar neem ik graag tijd voor. Zalig weg van allerlei prikkels. De tijd staat stil. En dan zweten. Een sauna is overigens gezond. Het is in feite een kunstmatige koorts die je opwekt, en zo je immuunsysteem verstevigt.'

Gezond lichaam in een gezonde geest

Als hij niet werkt of in de sauna zit, is Speybrouck bezig met sport. 'Ik doe aan CrossFit in Merchtem. CrossFit is een soort fitness die gewichtheffen, atletiek en gymnastiek combineert. Daarnaast volg ik ook lessen Engelse boks. Omdat ik niet alleen het lichaam, maar ook de geest gezond wil houden, studeer ik typografie en vormgeving. Ik teken graag letters. Daarnaast ga ik ook graag naar mijn favoriete reisbestemming, de Verdon in Frankrijk. Aan het Lac D'Esparron is het prachtig. Er is weinig toerisme en je kan er windsurfen en raften. Of fietsen. Een aanrader.'

TEKST Joris Herpol • FOTO Filip Claessens

12 Op adem komen aan de Asbeek

Het gehucht Asbeek ligt ten westen van Asse en dankt zijn naam aan de beek die er loopt. Het is één van de reliëfrijkste gebieden in de buurt en het heeft inmiddels een bescheiden reputatie opgebouwd als mooi wandelgebied.

24 Jan Leyers over islam in Europa

'Ik heb tien Europese landen bereisd en vastgesteld dat Europese moslims op heel verschillende manieren naar hun situatie kijken.' In zijn boek *Allah in Europa* gaat Jan Leyers op zoek naar de Europese islam.

19 Bouwwerk – konijnenpijp

De transformatie is verbluffend door de radicale ingrepen en de uitgepuurde vormgeving en materiaalkeuzes. Het karakter van deze omgebouwde boerderij wordt door één materiaal bepaald: baksteen.

06 VANASSETOTZAVENTEM

10 FIGURANDT

13 MIJNGEDACHT

14 LEVENSKUNST

17 DEMENSENZIJNDING

21 VERGETENRECEPTEN

EN OOK

18 **Sint-Elooviering in Meise**
Goed voor een jaar
zonder tegenslag

20 **Het nieuwe winkelen**
Starters gebruiken
leegstaande panden

26 **Ronde van de Rand**
Wat is de temperatuur bij
de gemeenten?

Op het ritme van de fabriek

Ons land was een pionier in de industrialisering. Daardoor veranderde ook onze regio grondig begin 19e eeuw. Veel van de oude industrie is inmiddels verdwenen, maar er blijven nog heel wat sporen zichtbaar. In deze nieuwe reeks verkennen we het industrieel erfgoed van de Rand.

TEKST Wim Troch • FOTO Filip Claessens

Het is niet al goud wat blinkt, zo luidt de zegswijze. Het zijn ook niet al kerken en kastelen wat erfgoed is. Ook restanten van industriële activiteiten kunnen interessant zijn. Soms door hun imposante architectuur, soms door hun sociale impact, soms omdat ze het landschap ingrijpend hebben veranderd, en vaak door een combinatie van dat alles. Ook in onze regio zijn er heel wat sporen van oude industrie. Sommige nog duidelijk herkenbaar, bij andere is de herinnering subtieler. Soms is er nog economische activiteit, elders is het verval onomkeerbaar.

Historicus Joeri Januarius is de geknipte persoon om uit te leggen wat nu precies industrieel erfgoed is. Hij is coördinator van ETWIE, de expertisecel van het Industriemuseum in Gent, gespecialiseerd in technisch, wetenschappelijk en industrieel erfgoed. 'Industrieel erfgoed is zeer ruim: het gaat om alle mogelijke sporen van industrieel en technologisch of technisch verleden. Die sporen kunnen zowel materieel als immaterieel zijn. Gebouwen en machines dus, maar het waren mensen die aan het werk waren in die gebouwen en met die machines. Hun verhalen, vaardigheden en kennis zijn ook onderdeel van het erfgoed.'

Niet ophemelen

Toch wordt de link tussen erfgoed en een verlaten fabrieksgebouw niet vaak gelegd. Want wie de hoogdagen van de industrie heeft meegemaakt, associeert het allicht in de eerste plaats met grauwe rookwolken van de cokesfabrieken, lawaaierige fabrieksloodsen, zware handenarbeid of vervuild water dat in de Zenne of andere waterlopen werd geloosd. Niet meteen lieflijke taferelen. 'De perceptie leeft inderdaad dat

erfgoed mooi moet zijn, en dus denkt men vaak aan kerken en kastelen', aldus Januarius. 'Toch moeten we ook ons industrieel verleden bekijken. Anders begrijpen we niet waar we vandaag staan en hoe we leven. De industriële revolutie heeft de samenleving volledig omgegooid en de consumptiemaatschappij mogelijk gemaakt. Hoe we vandaag leven en werken is een gevolg van allerlei technologische ontwikkelingen. We willen de industriële geschiedenis niet ophemelen, maar wel verschillende verhalen laten horen. Want ja, industrie heeft ook veel miserie met zich meegebracht, gaande van milieuvervuiling tot grote sociale mistoestanden.'

Over de schoonheid van die industriële relictten valt te discussiëren, maar hun maatschappelijk en historisch belang staat buiten kijf.

Adriaan Linters beaamt. Hij is historicus en voorzitter van VVIA, de Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie, een organisatie van vrijwilligers met een hart voor industrieel erfgoed. De organisatie werd in 1978 opgericht als een van de eerste burgerorganisaties van het Europese vasteland die zich met industrieel erfgoed bezighouden. Ze willen de industriële relictten in de kijker zetten, al beseffen zij eveneens dat de industrialisering ook negatieve gevolgen had. 'Je mag niet wegsteken dat er problemen waren', zegt Linters. 'Rond 1850 klaagde de bisschop van Gent al over de rook en de stank. Gezelle schreef dat de lucht en het water vervuild waren. Dat was (en is) de realiteit. Langs de andere kant: er waren

geen alternatieven. Om de productie in bijvoorbeeld de textiel fabrieken te verhogen, waren machines nodig. De waterkracht van de molens was niet voldoende om al die machines te laten draaien, dus wat moest men doen? Wie niet industrialiseerde, verloor van de concurrentie in binnen- en buitenland.'

Toeleverancier van Brussel

Industrieel erfgoed vind je overal in ons land, van kleinschalige sites in eerdere landelijke gemeenten tot imposante mastodonten aan de rand of zelfs in het centrum van de steden. Onze regio telt enkele industriële sites met (inter) nationale naam en faam, zoals Renault Vilvoorde, maar ook heel streekgebonden industrie, zoals de geuzestekerijen in de Zennevallei. Er zijn ook indirecte sporen van de industrialisering, zoals arbeiderswoningen, badhuizen of de industriële spoorlijnen in de kanaalzone.

'In de Rand was er veel industrie langs het kanaal', vertelt Linters. 'Maalderijen bijvoorbeeld. In Vilvoorde en omgeving stonden enkele grote graanmolens. Vanaf 1870 werd graan uit Amerika ingevoerd. Dat was goedkoper en had een betere bakkwaliteit. Via binnenschepen werd het vanuit de haven van Antwerpen naar de Rand gebracht. De nabijheid van de hoofdstad was bepalend voor de industrialisering van de regio. De Rand was toeleverancier van Brussel. Het graan werd verwerkt om brood te maken voor de Brusselaars. Het is ook geen toeval dat de papierindustrie zich ontwikkelde in de zuidrand van Brussel, want voor de bureaucratie van de hoofdstad was veel papier nodig. In Zaventem was er een leerlooierij, voor het leger maar ook voor de luxegoederen van de Brusselse elite. En de brouwerijen die in Brussel gevestigd waren, konden lang niet voldoen aan de vraag in de stad. Zodoende ontstonden ook in de Rand vele brouwerijen. Sommige kleinschalig, andere groeiden uit tot grote spelers die zelfs naar het buitenland exporteerden, en dat in sommige gevallen nog steeds doen.'

'Opmerkelijk aan het industrieel erfgoed in ons land is de diversiteit', gaat Januarius verder. 'Hoewel bepaalde regio's wel specifieke industrie hadden – denk aan de mijnbouw in Limburg of de steenbakkerijen in de Rupelstreek – is er niet één

dominante sector in ons land. Ook in de Rand rond Brussel vind je die grote verscheidenheid terug.'

Kasteel boven fabriek

Over de schoonheid van die industriële relictten valt te discussiëren, maar hun maatschappelijk en historisch belang staat buiten kijf. Toch wordt industrieel erfgoed doorgaans stiefmoederlijk behandeld. 'Ik ben er nu vijftig jaar mee bezig en nog steeds zie ik dat wanneer de keuze moet worden gemaakt tussen investeren in een kasteel en investeren in een oude fabriek, er altijd wordt gekozen voor het kasteel', zegt Linters. 'Adellijk en religieus erfgoed krijgt altijd meer aandacht. Ten onrechte. Ik bekijk het als historicus. In de 19e eeuw werd het leven van de meeste mensen meer bepaald door de fabriek dan door de kerk. Ze leefden op het ritme van de fabriek. Sinds het einde van de 18e eeuw deden nieuwe technieken hun intrede die het leven sterk hebben veranderd.'

Bewaren of niet?

Wat moet met al die gebouwen en terreinen gebeuren? Sommige zijn zodanig vervallen of vervuild dat er niet zo veel mee kan worden gedaan, maar als de sites ongemoeid worden gelaten, vervallen ze snel tot stadskankers. 'Niet zomaar elke fabriek of eender welke machine is erfgoed en moet dus koste wat het kost bewaard blijven', zegt Januarius. 'Er zijn een aantal waarderingscriteria. We kijken naar de maatschappelijke, cultuurhistorische of technische waarde. Daarnaast kijken we ook of er een gemeenschap bestaat rond het erfgoed en naar hoe zeldzaam iets is. Het is niet altijd zinvol om alles in vier- of vijfvoud te hebben. Je kunt niet alles bewaren.'

Oude industriële sites liggen vaak gunstig, ofwel in de stadscentra ofwel net aan de rand. In een tijd waarin bouwgrond schaars is, zijn zulke terreinen gegeerd, zowel door projectontwikkelaars als lokale overheden. Veel fabrieken werden de laatste jaren omgebouwd tot lofts en appartementen. 'Ik heb daar een dubbel gevoel bij', zegt Januarius. 'Natuurlijk moet of kan niet elke herbestemming een cultureel project zijn. Wel is het soms nodig om de situatie beter te onderzoeken. Vaak gaat het te snel. In het buitenland laten ze oude industriële sites soms gewoon

voor wat ze zijn, en gaat de natuur haar gang. Dat is veel makkelijker als er geen mensen in de buurt wonen. In ons dichtbevolkte land ligt dat moeilijker. Als je wil inzetten op leefbaarheid heb je vaak geen andere keuze dan industriële sites te ontmantelen en te saneren.'

Misschien dat niet elke voormalige industriële site bewaard kan blijven, maar dat neemt niet weg dat

industrieel erfgoed wat hoger op de agenda mag komen. Linters: 'Als ik één aanbeveling zou mogen doen, dan is het dat er meer ondersteuning komt voor vrijwilligers die ideeën over erfgoed hebben. Niet alleen financieel, ook administratief. Er zijn zoveel regels. Mensen haken af omdat ze door de bomen het bos niet meer zien. Dat is jammer, want zo gaan creatieve talenten verloren.'

FR Au rythme de l'usine

Notre pays fut un pionnier en termes d'industrialisation. Cela explique le changement radical qu'a subi notre région au début du 19e siècle. Alors qu'une grande partie de l'ancienne industrie n'est aujourd'hui plus visible, de nombreuses traces restent tout de même présentes. Notre région compte plusieurs sites industriels au nom et à la renommée (inter) nationale, tel que Renault Vilvoorde, mais également des industries spécifiques à la région, telles que les distilleries Geuze dans la Vallée de la Senne. La proximité de la capitale fut un

élément déterminant pour l'industrialisation de la région. Le Rand était un fournisseur de Bruxelles. Le grain fut transformé en pain pour les Bruxellois. Vu la bureaucratie de la capitale qui nécessitait beaucoup de papier, il n'est pas surprenant que l'industrie du papier se soit développée dans la périphérie sud de Bruxelles. A Zaventem, il y avait une tannerie, tant pour l'armée que pour les produits de luxe de l'élite bruxelloise. Et pendant longtemps, les brasseries établies à Bruxelles ne parvenaient pas à répondre à la demande importante de la ville.

Voorrang aan jonge inwoners

HOEILAART De gemeente Hoeilaart ziet net als alle andere gemeenten in de regio veel jonge inwoners vertrekken omdat ze de hoge woningprijzen niet kunnen betalen. 'Ons dorp is heel aantrekkelijk qua ligging, groen en gemeenschapsbeleving. Het gevolg is een sterke competitie en een opbod op de huizenmarkt, waardoor de prijzen de hoogte in schieten', legt Joy Sergeys (Open VLD), schepen van Vlaams Karakter, uit. Het gemeentebestuur heeft een voorrangsregeling uitgewerkt voor honderd woningen binnen twee woonprojecten. 'De woningen zullen de eerste vier maanden te koop worden aangeboden aan inwoners van Hoeilaart tussen 18 en 35 jaar die nog geen eerste woning hebben. Hiervoor wordt een puntensysteem gehanteerd met twee parameters: aantal jaren in Hoeilaart wonen en minstens drie jaar lid van een erkende vereniging. De volgende

twee maanden vervalt de leeftijdsgrens en aankoop van eerste woning, en is het vrije verkoop aan mensen uit Hoeilaart of mensen die hier gewoond hebben.' Eerdere pogingen van andere gemeenten en de Vlaamse overheid om voorrang te geven bij huisvesting stootten op juridische bezwaren, maar burgemeester Tim Vandenput (Open VLD) ziet in dit geval geen probleem. 'Het gaat om privaat-publieke samenwerkingen die onder artikel 4.4.7 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening vallen. Dat artikel laat ons toe om dergelijke voorrangsregels in te voeren. Andere projecten in Vlaamse gemeenten die op dezelfde manier zijn te werk gegaan, hebben een positief advies gekregen van het gelijke kansen centrum Unia. Daarom heb ik er alle vertrouwen in dat we op deze manier jonge Hoeilanders in onze gemeente kunnen houden.' •TD

Wallen vormen stadspatroon

VILVOORDE In Vilvoorde zijn tijdens archeologisch onderzoek in het kader van de werken aan de Rooseveltlaan tastbare sporen gevonden van de oude stadswallen. 'Archeologen zochten en vonden resten van de aarden stadsomwalling', legt Jona Broothaerts, stadsarchivaris van Vilvoorde, uit. 'In de 14e eeuw werden in onze stad stenen stadswallen gebouwd die later werden vervangen door een aarden omwalling omdat die beter bestand was tegen buskruit. De stadswal is in de loop der eeuwen erg nuttig gebleken bij beschietingen met kanonnen.' Van de stadswallen is vandaag niets meer te zien bovengronds, maar ze hebben wel hun stempel gedrukt op het stratenpatroon van de stad. 'Voor de ligging van de verschillende stadspoorten zoals de Mechelse poort en de Leuvense poort hebben mee het stratenplan van Vilvoorde bepaald. Die poorten en de diepe gracht die voor de wallen was gegraven, bleven bestaan tot in de 19e eeuw.' •TD

Pas of geen pas

WEMMEL/DROGENBOS Een aantal gemeenten van de Vlaamse Rand gaat toch met het Covid Safe Ticket werken, ondanks het feit dat de Vlaamse Regering onlangs besliste om het gebruik van dat systeem niet in te voeren in de regio. Volgens de regering is de coronapas niet nodig in de Rand omdat de vaccinatiegraad hier hoog genoeg ligt. Maar onder meer Vilvoorde, Drogenbos en Wemmel hebben beslist om de coronapas toch te gebruiken. 'Een aantal gemeenten in de Vlaamse Rand waaronder de onze krijgen op bepaalde plaatsen heel wat Brusselaars over de vloer. En bij ons ligt de vaccinatiegraad bij jongeren ook lager dan in andere gemeenten', legt Walter Vansteenkiste (LB Wemmel), burgemeester van Wemmel, uit. 'Daarom hebben wij beslist om organisatoren de mogelijkheid te bieden om toch met het Covid Safe Ticket te werken, ook voor evenementen met minder dan vijfhonderd deelnemers. Als gemeente zullen we hen ondersteunen, bijvoorbeeld wat betreft de controles. Het gaat voor alle duidelijkheid dus niet om de algemene invoering van de coronapas. We willen hem gericht inzetten waar nodig.'

'In Drogenbos zitten we met een gelijkaardige situatie', zegt burgemeester Alexis Calmeyn (Drogenbos plus – LB). Ook wij willen organisatoren de mogelijkheid bieden om met het Covid Safe Ticket te werken. Het is dus geen verplichting, maar het kan. We zullen telkens met de gouverneur overleggen wanneer we de vraag krijgen.' •TD

Lokale droogteplannen

VLAAMS-BRABANT De provincie Vlaams-Brabant gaat gemeenten en rioolbeheerders die een droogteplan opstellen om wateroverlast tegen te gaan, subsidiëren. 'In zo'n droogteplan wordt een visie uitgewerkt over waar en hoe je de neerslag zoveel mogelijk ter plaatse houdt, nuttig gebruikt, infiltrteert, buffert en pas in laatste instantie vertraagd afvoert', zegt Bart Nevens (N-VA), gedeputeerde voor Waterlopen. 'De droogteplannen zijn belangrijk

omdat de gemeenten volgens de Blue Deal van de Vlaamse Regering tegen 2024 een hemelwater- en droogteplan moeten hebben, willen ze in aanmerking komen voor subsidies. Ze dragen ook bij tot de uitbouw van een veerkrachtig watersysteem dat weerbaar is tegen de gevolgen van de klimaatverandering. Door een financieel duwtje in de rug wil de provincie de gemeenten stimuleren om snel werk te maken van een droogteplan.' • TD

Het Begijntjesbad in **Overijse** kampt met een tekort aan redders. De gemeente gaat zelf een reddersopleiding organiseren. • De provincie Vlaams-Brabant ondersteunt het taalstimulerend netwerk *Taalbuddy's in de klas* in **Beersel**, Halle, **Sint-Pieters-Leeuw** en het project *Samen lopen, wandelen en Nederlands oefenen* in **Machelen**. • In het Q8-tankstation aan de Leuvensesteenweg in **Nossegem** wordt hernieuwbare diesel aangeboden, goed voor een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen tot 90%. • In Groenendaal zijn de werken aan de nieuwe *ecorecreaduct De Priorij* over de Ring begonnen. De werken zullen een jaar duren. • **Drogenbos** organiseert op 19 december een kerstparade met praalwagens. • Het vaccinatiecentrum Bolwerk in **Vilvoorde** sluit. De derde vaccinatieprik voor de 65-plussers en andere kwetsbare groepen wordt gegeven in het toekomstige politiekantoor van de zone VIMA aan de Schaarbeeklei. • **Vilvoorde** zal 24 leegstaande en verouderde sociale woningen in de wijk aan het Maurits Duchéhof afbreken. In afwachting van een nieuw sociaal woonproject zal er een tijdelijke invulling aan worden gegeven. • De Vlaamse overheid zal ongeveer 70 voetbalvelden extra toegankelijk groen met 22.000 nieuwe bomen aanleggen. Zo komt er een nieuw bos in **Beersel** (Zitterbos) en wordt het Mulbos (**Dilbeek**) een nieuw ecologisch bos. In Vilvoorde en Hoeilaart worden parkzones aangelegd. • Op Brucargo aan Brussels Airport in **Zaventem** opende de Chinese logistieke speler Hongyuan Group een nieuwe hub. Dat levert 60 extra jobs op. • In **Grimbergen** test de politie het gebruik van bodycams tijdens interventies. • De Raad voor Vergunningsbetwistingen beslist om de omgevingsvergunning voor de bouw van de circulaire werkwinkelwijk Broeklin in **Machelen** niet te schorsen. •

Zenne komt boven water

HAREN Na 150 jaar komt de Zenne aan een terrein vlakbij de Budabrug op de grens van Haren en Vilvoorde weer boven water. De rivier wordt over een lengte van 200 meter opnieuw opgelegd. 'Op die manier willen we de waterkwaliteit verbeteren, de biodiversiteit vergroten en het water in de stad opnieuw verwelkomen', zegt Benoît Willocx, directeur van Leefmilieu Brussel. 'Er worden ook nieuwe oevers en muurtjes aangelegd waar bijen en hagedissen zich kunnen nestelen. Het openleggen van de Zenne moet ook helpen om overstromingen tegen te houden.' Dankzij een nieuwe kaaimuur zal een circulair bedrijf langs het kanaal ook 80.000 ton per jaar via de waterweg kunnen vervoeren. 'Dat betekent dat er zowat 7.500 vrachtwagens minder op de Vilvoordselaan en Schaarbeeklei zullen rijden.' • TD

Nieuw politiehuis

HALLE In Halle is in de Fabriekstraat de nieuwe politiepost van de politiezone Zennevallei opengegaan. Het gaat om het operationele hoofdkwartier van de politiezone. Voor de ordediensten is het een beetje thuishomen, want het gebouw was decennialang de uitvalsbasis van de voormalige rijkswacht. 'Het gebouw kreeg een volledige make-over. Het werd gestript en heropgebouwd tot een nieuw politiehuis', vertelt commissaris Christian Steens. 'In de vernieuwde post vind je onder meer de wijkagenten voor de stad Halle, de interventieploegen en het onthaal.' Het nieuwe politiehuis heeft ook een cellencomplex en hondenkennels. De renovatie kostte 7 miljoen euro. De politiezone Zennevallei heeft naast het politiehuis in Halle ook politieposten in Sint-Pieters-Leeuw en Beersel. • TD

Handelaars in **Dilbeek** pleiten voor een eigen parkeerkaart in de blauwe zone in het centrum. Het gemeentebestuur gaat er niet op in. • De gevangenis van Haren, op de grens met **Diegem**, ontvangt in september 2022 de eerste van 1.200 gedetineerden. • Het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs investeert ruim 6 miljoen euro in dertien scholenbouwprojecten in Vlaams-Brabant, onder andere in drie scholen in **Alseberg**, maar ook scholen in **Overijse**, Ternat, **Merchtem** en **Zaventem** krijgen subsidies voor bouw- en renovatieprojecten. • De provincieraad beslist dat wie een link met de regio kan aantonen voortaan voorrang krijgt bij de aankoop van een woning via Vlabinvest. • In **Strombeek** opende Den Douwe, de nieuwe gemeentelijke feestzaal op de site van de voormalige koffiefabriek Douwe Egberts. • In **Grimbergen** zijn de plannen voor de nieuwe gevel van het gemeentehuis voorgesteld. De gemeentelijke diensten, bibliotheek, Sociaal Huis en de toeristische dienst worden er gecentraliseerd. Kostprijs: 12 miljoen euro. • In de Abdij van **Grimbergen** hebben de paters en lokale vrijwilligers hun eerste hopoogst binnengehaald. Die wordt gebruikt in de microbrouwerij van de abdij. • In **Halle-Vilvoorde** zijn vorig jaar 1.311 GAS-dossiers opgesteld voor een slijkstort of zwerfvuil. • Spoorwegbeheerder Infrabel heeft de tunnelkoker van de nieuwe fiets- en voetgangerstunnel ter hoogte van de Voetweg in **Asse** onder de sporen geschoven. Kostprijs: 1,4 miljoen euro. • Op de PIVO-site in **Relegem** is de nieuwe schietstand voor de opleiding van politieagenten geopend. • In de gemeentelijke basisschool De Springplank in **Asse** zijn in de derde kleuterklas de eerste taalscreeningstesten afgenomen. • In **Vilvoorde** is de herinrichting van de Schaarbeeklei gestart. De werken duren tot het einde van dit jaar. • De Vlaamse Regering keurde de verlenging van het project Horizon+ goed. De provincie Vlaams-Brabant, de gemeenten **Hoellaart**, **Overijse**, **Tervuren**, **Sint-Genesius-Rode** en het Agentschap voor Natuur en Bos versterken hiermee de samenhang tussen het Zoniënwoud en de valleien van de Dijle, Laan, IJse en Voer. • Regionaal Landschap Brabantse Kouters, de gemeente **Zaventem**, Natuur en Bos, de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en provincie Vlaams-Brabant hebben de groenzone Het Zeen in **Sterrebeek** met 8 ha uitgebreid. • JH

Groetjes uit... (het vervolg)

LINKEBEEK/SINT-GENESIUS-RODE 'Laagje per laagje wordt het beeld opgebouwd: een groene graspartij op de voorgrond, dan warme aardetinten van twee akkers en achterin, als een expressieve driehoek, de statige hoeve die zich met de bomen in een ritmische lijn aftekent tegen de koele, dramatische lucht' – vrij naar het juryrapport over de Perkhoeve van fotografe Patricia Grobben. Met haar foto en nog negen andere, winnende beelden stelde RandKrant een hier-en-nu-postkaartenreeks samen over Linkebeek

en Sint-Genesius-Rode. Vanaf 2 november kan je zelf de bijzondere kaartenset verkrijgen. Gratis en zolang de voorraad strekt af te halen aan het onthaal van GC de Moelie (Linkebeek) en GC de Boesdaalhoeve (Sint-Genesius-Rode). Zie het als een vervroegd kerstcadeautje. • IL

i Het volledige juryrapport van de postkaartenwedstrijd van RandKrant vind je terug op: www.randkrant.be/artikel/winnaars-postkaartenwedstrijd-sint-genesius-rode-en-linkebeek

Rand DNA – Ieder zijn verhaal

WEMMEL Op zondag 10 oktober organiseerde RandKrant een live luistermoment van zijn podcast *Rand DNA – Ieder zijn verhaal – Deschuyffeleerdreef Wemmel*. Zestig mensen kwamen aandachtig luisteren op het oude speelpleintje van deze typische wijk. In de podcast praten zeven inwoners over hun wijk. Hoe ze het dagelijkse leven ervaren, hoe de wijk veranderd is, wat ze er meemaken, welke zaken ze belangrijk vinden. Sympathieke, eenvoudige en menselijke verhalen. Herkenbaar en verrassend. En: wie denkt dat een podcast luisteren een eenzame bezigheid is, zit ernaast. Na het luisteren barstte de gesprekken tussen de luisteraars volop los. 'In de podcast gaan we op zoek naar het DNA van de Rand. Wat is er kenmerkend aan deze regio? Bestaat er zoiets als een DNA van de Rand? We laten het de mensen zelf vertellen', aldus podcastmakers Veerle Weeck en Evelien Dockx. • GS

i Je kan de podcast beluisteren via: www.randkrant.be/artikel/rand-dna

Een moderne choreografie met oude muziek

Eric Sleichim speelde met het hedendaags ensemble BLINDMAN al Bach en Händel in de abdijkerk van Grimbergen. Ook het grensverleggende Zesde Madrigalenboek van Gesualdo en het monumentale orgelwerk van Buxtehude zouden er tot hun recht moeten komen, zelfs al zijn ze gearrangeerd en geremixt voor sax en elektronica.

TEKST Tom Peeters • FOTO Filip Claessens

Oude muziek in een eigentijdse snit stoppen en opnieuw baanbrekend laten klinken. Het is al jaren één van de belangrijke pijlers van BLINDMAN. Het Brusselse muziekcollectief, dat met één voet in het verleden en één in de toekomst staat, ontwikkelde zich de voorbije drie decennia tot favoriete sparring partner van onder andere theatermaker Ivo Van Hove, choreograaf Wim Vandekeybus en kunstenaar Hans Op de Beeck. Maar het meeste indruk maakte het gezelschap onder leiding van componist en saxofonist Eric Sleichim als het muziek, die enkele eeuwen geleden al vernieuwend klonk, mocht omdopen in programma's die ook vandaag grenzen aftasten, zoals hun bewierookte Bach-bewerkingen of het huidige *Stylus Fantasticus*, dat focust op de composities van wegbereiders als Carlo Gesualdo (1566-1613) en Dieterich Buxtehude (ca. 1637-1707).

Losbreken

'Vijftien jaar geleden wilde ik al iets doen met de orgelwerken van Buxtehude, omdat ze aan de bron liggen van het orgel zoals we dat nu kennen', legt Sleichim uit. 'Hij heeft het instrument omgetoverd in een groot wild dier. Het extreem vrije, improvisatorische van zijn stijl, de *Stylus Fantasticus*, vond zijn oorsprong in het 16e-eeuwse Italië, waar Gesualdo puur compositorisch al heel ver ging. Het einde van het modale denken viel er zowat samen met het slotakkoord van de Renaissance, waaruit hij wilde losbreken. We brengen twee stukken uit zijn beruchte Zesde Madrigalenboek. Zelfs voor een moderne luisteraar gaat het alle kanten uit.'

Helemaal overtuigd raakte Sleichim toen hij er een moderne uitvoering van zag door Collegium Vocale en Philippe Herreweghe. De elektronica knipoogt naar de innovatiedrang van Buxtehude. 'Ook wij proberen vernieuwend om te gaan met de muzikale materie, zowel wat de organisatie als wat de klank betreft. We doen een beroep op theremins, die met een magnetisch veld werken waarin volumes en effecten kunnen gemanipuleerd worden. De musicus zit niet aan een toetsenbord of blaast niet in een koperen pijp, maar voert als een choreograaf een dans uit waarbij zijn handen klinken voortbrengen.'

'De musicus zit niet aan een toetsenbord of blaasinstrument, maar voert als een choreograaf een dans uit waarbij zijn handen klinken voortbrengen.'

Spanningsboog

Met tussenin ook een werk van Arvo Pärt om even tot rust te komen nadat Buxtehude impulsief van het ene naar het andere idee is gesprongen, en op het eind de *Passacaglia* van Bach, een fan van Buxtehude, maakt het programma een mooie spanningsboog, die voluit profiteert van de statige locatie. 'De abdijkerk van Grimbergen heeft een prachtige klank. Het is niet voor niets een van de lievelingskerken van Paul Van Nevel, maar ook voor onze saxofoons en elektronica is de match met de akoestiek fantastisch.'

Mokerslag met mogelijkheden

De pandemie heeft sporen nagelaten bij het collectief, vooral bij het saxofoonkwartet, waar twee muzikanten vervangen moesten worden. 'Mokerslagen', noemt Sleichim het, zeker omdat er minder repetities waren. Maar tegelijk schept het mogelijkheden. 'Door de personeelwissels zijn nu alle generaties vertegenwoordigd, iets wat we belangrijk vinden. Jonge wolven zijn nodig om de confrontatie aan te gaan met vastgeroeste ideeën.' De eerder aangekondigde tournee en cd met werk van de Amerikaanse minimalisten Steve Reich, Philip Glass en Terry Riley is intussen uitgesteld naar volgend najaar. Voor het zover is, zullen nieuwe projecten met Ivo Van Hove, Wim Vandekeybus, Collegium Vocale en B'Rock in gang zijn gezet.

'De pandemie heeft ons financieel minder hard getroffen dan andere gezelschappen omdat haast al onze muzikanten lesgeven. Ik heb me wel de existentiële bedenking gemaakt of mensen, zeker in tijden van crisis, zitten te wachten op cultuur. Wie kent Buxtehude nog en wil orgelstukken horen die op de koop toe gearrangeerd werden voor vijf saxofoons? Dat zijn veel stappen voor iemand zijn huis uitkomt. Mijn denkoefening is niet af, maar het is overduidelijk dat je je als kunstenaar en ensemble moet blijven herpositioneren.'

VR • 5 NOV • 20.30
Stylus Fantasticus

BLINDMAN [sax]

Grimbergen, abdijkerk, 02 263 03 43

Het kind achter

Ursula Van den Eede heeft tijdens corona harder gewerkt dan ooit. Als psychologe coördineert ze de eetkliniek in het UZ Brussel. Corona heeft ervoor gezorgd dat het aantal meldingen van jonge kinderen met een ernstige eetstoornis verdrievoudigde. De gevolgen van de pandemie voor kwetsbare jongeren zijn niet te onderschatten. **TEKST** Anne Peeters • **FOTO** Filip Claessens

Van den Eede woont in Dilbeek, op de grens met Molenbeek. Op haar werk in het UZ Brussel zijn het zware tijden geweest. In volle pandemie moest haar team in de eetkliniek alle zeilen bijzetten. Er was geen keuze. In het ziekenhuis werden ze geconfronteerd met een tsunami van meldingen.

Van den Eede: 'We werden geconfronteerd met heel zware eetstoornissen. Kinderen die met sondes gevoed moesten worden, gecombineerd met zelfverminking, depressies en angststoornissen. We zagen jongeren hervallen. Vaak gaven ze aan dat het begonnen was onder de lockdown. Ze hebben angst, stress, weinig houvast en trekken zich terug in een isolement. Die lockdown kwam op een moment dat contact met leeftijdsgenoten belangrijk is om je eigen identiteit te ontwikkelen en je te kunnen spiegelen aan anderen. Dat was helemaal weggefallen. Daarnaast werden beweging en gezonde voeding gestimuleerd. Op zich prima tegen de coronakilo's, maar dit zijn jongeren die erg regelbewust zijn en alles goed willen doen. Op het moment dat ze zich slecht in hun vel voelen, vinden ze iets waar ze wél controle over hebben. Elke vorm van sociale controle verdwijnt. Niet meer samen eten op school, feestjes, met je vrienden chips eten of naar de McDonalds gaan. Zo schieten ze door in veel te strikte eetregels, terwijl ze net het gevoel hebben dat ze gezond bezig zijn. De grens is vaag. In het begin van een eetstoornis krijg je complimentjes. Goed bezig! Je ziet er goed uit! Maar dan is er dat kantelmoment waarop de jongeren de controle verliezen. Het kind verdwijnt achter de eetstoornis.'

DE Das Kind hinter der Essstörung entdecken

Während des Lockdowns wurde die Klinik für Essstörungen des UZ Brussel mit einem Tsunami von Anmeldungen konfrontiert. Ursula Van den Eede: 'Wir wurden mit sehr schweren Essstörungen konfrontiert. Kinder, die über Sonden ernährt werden mussten, gingen mit Selbstverstümmelung, Depressionen und Angststörungen einher. Wir haben gesehen, wie junge Menschen rückfällig wurden. Sie gaben häufig an, dass es während des Lockdowns angefangen

hatte. Sie haben Angst, Stress, wenig Halt und ziehen sich in die Isolation zurück. Wir versuchen, den Kindern und Jugendlichen mit allen Arten von Therapien zu helfen. Das UZ Brussel hat die Zahl der Behandlungsbetten mit eigenen Mitteln verdreifacht. Das verschafft uns etwas Luft zum Atmen. Seit August 2021 haben wir auch zusätzliche Ressourcen vom FÖD Öffentliche Gesundheit erhalten. Leider reicht das nicht einmal aus, um unseren derzeitigen Betrieb aufrechtzuerhalten.'

de eetstoornis

'Het klinkt misschien raar, maar ik vind het fijn om hierrond te werken. Ik bijt me graag vast in de dingen en dat moet bij deze problematiek. Je hebt veel geduld nodig, doorzettingsvermogen, omdat de jongeren je in het begin heel hard wegduwen. Je moet blijven proberen om met hen in relatie te gaan, dat is een groot stuk van het therapeutisch proces. Een keer dat die relatie er is als hulpverlener, zie je hen openbloeien. Het geeft veel voldoening om een kind dat helemaal overschaduwd is door die eetstoornis weer te ontdekken. Het zijn meestal heel toffe jongeren. Heel creatief, vaak ook intelligent, met heel veel mogelijkheden.'

Vanwaar jouw interesse om met jongeren met een eetstoornis te werken?

'Dat is puur toeval. Ik heb eerst gewerkt in de bijzondere jeugdzorg en in 1999 kwam ik terecht in het UZ Brussel op de algemene consultatie kinderpsychiatrie. Daar kwamen kinderen binnen met psychosomatische klachten als hoofdpijn of buikpijn, zonder dat er een aanwijsbare medische reden voor was. Daarbij ook meer en meer eetstoornissen. Ik ben me daarop gaan toeleggen. Eerst was dat vrij algemeen. In 2003 hebben we met drie personen de eetkliniek opgericht: kleinschalig, multidisciplinair. Ik als psychologe, een diëtiste en een endocrinologe. In die tijd behandelden we nog alle soorten eetstoornissen, zowel ambulante als residentieel. Doorheen de jaren zijn we overstelpt met gevallen van anorexia nervosa, waar een specifieke aanpak voor nodig is. De laatste vijf, zes jaren hebben we ons verder gespecialiseerd in de jongere leeftijdsgroep, kinderen jonger dan 15 jaar met anorexia. Voor die heel jonge doelgroep bestaat eigenlijk heel weinig zorg. Enkel in Antwerpen en bij ons kan je terecht. Omdat er aan Franstalige kant geen eetkliniek meer bestaat, krijgen wij zowel Franstalige als Nederlandstalige patiënten over de vloer.'

Is de steeds dalende leeftijdsgrens bij kinderen met eetstoornissen een evolutie van de laatste jaren?

'Dat is al meer dan tien jaar bezig. We zien zelfs kinderen met klassieke anorexia nervosa nog voor ze hun puberteit bereiken. Omdat wij zo specifiek werken, krijgen we jongeren vanuit heel Vlaanderen. Ze komen echt van overal, niet alleen uit de Vlaamse Rand. Soms ook uit Wallonië. Uit heel België eigenlijk. Het UZ Brussel is een Nederlandstalig ziekenhuis, maar ook Franstalige patiënten komen bij ons terecht omdat er zo

weinig bestaat voor deze doelgroep. Wij krijgen ook geregeld kinderen van expats, die soms geen Nederlands of Frans spreken. Dan moet je therapieën in het Engels doen. Bij de groepswerking is dat niet evident: je kan moeilijk een Engelstalige in een groep zetten waar iedereen Nederlands spreekt. Dan moet je individueel werken. Zo'n opname vraagt veel van alle mensen in het team. Dat is niet evident, want die taalgevoeligheid is belangrijk. Wat jongeren vertellen, hoe ze het vertellen.'

En dat maakt de werkdruk groter?

'Het maakt ons werk niet gemakkelijker, nee. En het was al pittig in die lockdown periode. Therapieën moesten online gebeuren en we werden geconfronteerd met een explosie van jongeren met een levensbedreigende stoornis. Doordat het

'Ook al zijn er nu meer bedden in de eetkliniek van het UZ Brussel, toch groeit de wachtlijst. Door corona is het aantal kinderen met een ernstige eetstoornis explosief toegenomen.'

ziekenhuis middelen heeft vrijgemaakt, kwamen er mensen bij in ons team, maar de toestroom is blijven groeien en de wachtlijst wordt alsmaar langer. Gelukkig is er ook een goed contact met professionele hulpverleners in de Vlaamse Rand die zelfstandig werken: diëtisten, psychologen, psychiaters, huisartsen. Om de drie maanden hebben we intervisie met hen, wij verwijzen door, zij vragen ons voor advies. Maar ondanks dat alles blijft de werkdruk hoog, groeit de wachtlijst, stijgen de cijfers nog steeds. Ook al zijn er nu meer bedden.'

Over hoeveel bedden gaat het?

'Negen. Vanuit het UZ zelf is het aantal behandelbedden op pediatrie verdrievoudigd, op kosten van het ziekenhuis. UZ Brussel heeft met eigen middelen geïnvesteerd, waarvoor we geen overheidssteun kregen. Dat maakte het voor ons mogelijk om extra mensen aan te werven. Zo konden we méér jongeren helpen. We zijn er met de mensen van de opnamedienst pediatrie in geslaagd om een breed therapeutisch aanbod uit te bouwen. Ook de mensen van De Appeltuin, de recreatieafdeling op de pediatrie-afdeling van het

UZ, hebben hier mee hun schouders onder gezet. Ze hebben mee therapieën ontwikkeld: muziektherapie, improvisatie, creatieve therapie.'

Een kind met een eetstoornis heeft ingrijpende gevolgen voor het hele gezin?

'Ja, daar hebben we steeds meer aandacht voor. In het UZ Brussel zijn we na de lockdown gestart met *multi-family therapie*, in samenwerking met een aantal andere diensten rond het ziekenhuis. Die therapie gaat bijvoorbeeld door in het Ronald McDonald-huis of op de Brussels Health Campus, een huis waar ouders van kinderen en jongeren die in het ziekenhuis zijn opgenomen, kunnen verblijven. We kunnen er kooksessies organiseren, ouders en jongeren samen. We zijn heel blij dat we partners hebben gevonden nu we met zo'n toename zijn geconfronteerd. We hebben bijvoorbeeld ook een intensieve samenwerking met Villa Samson, ook in de buurt van het UZ, waar de jongeren die bij ons zijn opgenomen elke week naartoe kunnen. We zien dat het contact met de therapiedieren een positief effect heeft. Soms werk je niet met woorden, maar helpen de dieren jongeren bij het verwerken van emoties, met hun zelfbeeld. En nog niet zo lang geleden zijn we ook gestart met hippotherapie in de Riding Club in Zellik, zowel voor ambulante patiënten als voor jongeren die opgenomen zijn.'

De werkdruk is hoog en thuis heb je twee kinderen. Is dat moeilijk?

'Ik zit al lang in dit soort werk en heb doorheen de jaren geleerd om los te laten als ik naar huis ga. Met de hoge werkdruk is het niet altijd gemakkelijk om goed af te grenzen. Het digitale werken, dat er door corona is gekomen, helpt ook niet altijd: 's avonds nog een Teams meeting, of snel nog wat berichten sturen... Door het toegenomen thuiswerk is het soms moeilijker om af te bakken, maar we waken daar wel over. Anders hou je het niet vol.'

'We blijven ook hopen dat de overheid meer middelen vrijmaakt, zodat het beter te dragen valt. Sinds augustus 2021 hebben we extra middelen vanuit de FOD Volksgezondheid, maar dat is helaas onvoldoende, zelfs om onze huidige werking te behouden. Gelukkig springt het ziekenhuis bij. Ik ben heel blij dat we aan het UZ Brussel werken, waar er ruimte is om creatief te zoeken naar de best mogelijke hulp. Dat wordt sterk ondersteund in ons ziekenhuis. En dat geeft energie, hoe vermoeiend het soms ook is.'

Op adem komen aan de Asbeek

Het gehucht Asbeek ligt ten westen van Asse en dankt zijn naam aan de beek die er loopt. Het is één van de reliëfrijkste gebieden in de buurt, met eenzelfde Diestiaanoorsprong als bijvoorbeeld het Land van Oppem in Meise/Merchtem waarover we vorige maand meer vertelden.

TEKST Herman Dierickx • FOTO Filip Claessens

Asbeek heeft inmiddels een bescheiden reputatie opgebouwd als mooi wandelgebied. Het Regionaal Landschap Brabantse Kouters publiceerde *Adembenemend Asbeek*, een brochure met wandelkaart, die je kan downloaden van het internet. Het Landschap zelf was in de voorbije jaren actief in het gebied met nogal wat projecten voor landschapsinrichting en het omvormen van tuinen naar meer ecologische varianten. Dat is op nogal wat plaatsen te zien, maar ze worden niet vermeld in de brochure.

Oostelijke helft

We raden aan om de *linkerlob* van de wandelroute, zeg maar het parkoers ten westen van de lijn met wandelknooppunten 23-244-243-240, letterlijk links te laten liggen. Dat deel valt eerlijk gezegd nogal tegen. Maar niet getreurd, want de oostelijke helft heeft dan weer heel veel te bieden. En in eerste instantie is er uiteraard de vallei van de Asbeek zelf die heerlijke panorama's biedt. Vooral het deel tussen knooppunt 22 en de Putberg is heel knap. Het voormalige ontginningsgebied van de Putberg is dat trouwens ook. De diepe insnijdingen van de vroegere zandsteenwinning zijn prominent aanwezig in het beboste gedeelte. Vlakbij prijkt het majestueuze kasteel van Putberg, nog altijd een begrip in de streek.

Ook elders op het wandeltraject tref je mooie hoekjes aan. Het reliëf blijft een belangrijk terreingegeven en de pittoresk uitgesleten valleijtjes, al dan niet vergezeld van kleine bospartijen, maken er een idyllisch plaatje van. Tegelijk zie je de beruchte ruimtelijke chaos waarvoor we tot ver in het buitenland bekend staan. Onbegrijpelijk dat recent gebouwde, al dan niet lelijke huizen, nog op die locaties voorkomen. Alleen al de nutsleidingen tot daar aanleggen, moet pakkenduur zijn. En een deftig rioleringsnetwerk uitbouwen, is zelfs zo goed als onmogelijk.

Waterhuishouding

Als het aankomt op de waterhuishouding mag je er donder op zeggen dat er in reliëfrijk gebied nog veel op te lossen problemen bestaan. Dat is hier niet anders. Tijdens een wandeling met stortregen veranderden sommige straten al snel in beekjes. Het water stroomde zo van de maïsackers af, veelal richting beken, zeker ook de Asbeek. Onmogelijk om dan een degelijke waterkwaliteit te realiseren, alle zuiveringsinspanningen ten spijt. Om de zoveel tijd spoelt er immers overbemest en met pesticiden vergiftigd water in de waterlopen. De natuur is daar altijd het eerste slachtoffer van. Dat is nog op veel te veel plaatsen in de Rand het geval.

Het uitbundige leven dat de mooie kwelzone aan de Asbeek bevolkt ten zuiden van knooppunt

Tom Serkeyn is journalist bij RINGtv en violist bij de Vilvoordse muziekgroep Zakdoek. Hij is geboren in Brussel en woont in Peutie. Voor RandKrant schrijft hij afwisselend met Fatima Ualgasi, Joris Hintjens, en Dirk Volckaerts de column *mijngedacht*.

De uitgesleten valleitjes en kleine bospartijen maken er een idyllisch plaatje van.

22 is op die manier veroordeeld tot een zone van slechts een paar are. Daar kan de mooie poel niets aan veranderen. Als we echt willen dat onze beken en rivieren proper en ecologisch relevant worden, moeten we dringend werk maken van deze erosieproblemen, want uiteindelijk komt al dat gif terecht in de grotere rivieren en de zee. We liggen er blijkbaar nog niet genoeg wakker van. Ook de *verpaarding* van de Rand is hier prominent aanwezig, alle pogingen van de Regionale Landschappen en de provincie Vlaams-Brabant om meer ecologische paardenweiden te promoten ten spijt. Er zullen nog veel inspanningen nodig zijn om deze problematiek definitief te counteren. Dat het anders kan, tonen de twee bijzonder waardevolle graslandjes links en rechts van het wandelpad ter hoogte van Heilsborre. Die liggen er intussen al vele jaren natuurlijk te wezen en tonen hoe spontane natuur op een *winterader* er kan uitzien bij een zeer extensief maai-beheer. Deze winterader loopt ettelijke tientallen meter ondergronds door het landschap. Het is een langgerekte kwelzone met een behoorlijke hoeveelheid water dat uit de bodem opstuwt. De eigenaar heeft er zelfs ontwateringsgrachten in getrokken, maar die hebben de uitbundige en authentieke vegetatie weinig of niet beschadigd. Zo kunnen we ook omgaan met onze kwelzones. Veel mooier ga je ze in de Rand niet vinden.

Op uw mentale gezondheid!

En waarde lezer, hoe is het met de mentale gezondheid? Ik las zopas in de krant dat de Hoge Gezondheidsraad stelde dat de Covid-19 pandemie en de bijhorende sociale isolatie, quarantainemaatregelen, financiële problemen, intrafamiliaal geweld of onzekerheid over je werk aanleiding zouden geven tot langetermijngevolgen zoals stress, depressies, angst- en slaapstoornissen en alcoholverslaving. Alcoholverslaving! En uitgerekend nu dacht ik een lofzang aan te heffen op onze cafés. Misschien is het wat onkies, maar sta me toe het toch te doen.

Als ik het me goed herinner, konden we vanaf 8 mei het thuisdrinken eindelijk wat achterwege laten en terug in de openbaarheid gaan hijsen in onze vertrouwde stamkroeg. Aanvankelijk wat schoorvoetend, enkel op de terrassen, wat later ook binnen, met vier, acht en ik weet niet meer met hoeveel binnen, tussen de plexischermen, aan een tafeltje. Maar ondertussen is alles alweer bijna zo goed als normaal, de desinfecterende gel weliswaar nog binnen handbereik, maar alle maskers aan de haak, zelfs de kelners en dienststers mogen terug hun ware gelaat tonen.

Vorige maand werd bij RINGtv de tijd dus rijp geacht om de draad opnieuw op te nemen van een project dat al enkele malen was uitgesteld: een reportagereeks over erfgoedcafés in de Rand en Brussel. Waarom weet ik niet, maar ik bleek de geknipte persoon te zijn om deze serie *Rondje Rand* te maken. Net zoals de meeste van ons was ik tweemaal langs de spuitcabine gepasseerd en dus toog ik dubbelgeprikt en monter aan het werk.

Beroepshalve had ik een kroegentocht van acht cafés voor de boeg. Drankgelegenheden

die door de Vlaamse overheid of beschermd zijn als monument of opgenomen zijn in de inventaris van waardevol onroerend erfgoed. Zo verzeilde ik in de Linde in Dilbeek, De Oude Smis van Mekingingen in Sint-Pieters-Leeuw en het Goudblommeke in Papier in Brussel, cafés waar de tijd nooit vat lijkt op te hebben gehad en de nostalgie van de muren druipt. Of ik herontdekte de verbluffend mooie architectuur en het betoverende interieur van de Eldorado in Humbeek en de Luminor in Vilvoorde. Ik bewonderde de oude gevels van het Gildenhuis in Dworp en De Fazant in Halle en was nog maar eens gecharmeerd door het oude tramstation van Hoeilaart dat nu een monument is voor twee andere monumenten: stripheld Nero en zijn geestelijke vader Marc Sleen. Onderling nogal verschillende cafés wat uitstraling en klandizie betreft, maar allemaal warme plekken van troost en geborgenheid, van hoop en verlangen waar je bovendien iets kan drinken.

In 2017 zei de Nederlandse bioloog en schrijver Midas Dekkers naar aanleiding van het verschijnen van zijn onvolprezen bruine kroegenboek *Volledige vergunning*, dat psychiaters overbodig zouden zijn als er op elke straathoek een café zou staan. Zover zou ik niet durven gaan, want ik heb meerdere kroegtijger de omgekeerde weg zien volgen, van de toog naar de zielenknipper, maar toch zeg ik: koester je cultureel en bouwkundig erfgoed, en ga terug wat meer op café, je hebt het lang genoeg moeten missen, het is balsem op je ziel. Neem eens een kijkje op de website van RINGtv en laveer naar *Rondje Rand*, wie weet ontdek je een leuk nieuw plekje.

TEKST Tom Serkeyn • FOTO Filip Claessens

‘Wij zijn niet van staal’

Hangt er een crisis in de lucht, dan staan Ine Van Wymersch en Alain Remue paraat. Nee, het zijn geen mensen van staal, maar van vlees en bloed, met daadkracht en twijfels. Hun verborgen kracht? De steun van de mensen die hen omringen.

TEKST Nathalie Dirix • FOTO David Legrève

Hoe hebben jullie het voorbije coronajaar ervaren?

Van Wymersch: ‘Als super druk. Plots moet je een vervolgingsbeleid uitwerken voor inbreuken die tot dan niet bestonden. Tegelijkertijd moet je er voor zorgen dat dit beleid correct gehandhaafd wordt. Het was alle hens aan dek, maar het is ons gelukt. Tijd om bang te zijn voor het virus was er niet. Ik had geen andere keuze dan erin te vliegen.’

Remue: ‘Eigenlijk zijn wij op ons best tijdens een crisis. Tijdens de eerste lockdown viel het leven stil. Wij hadden amper dossiers. We hebben die periode benut om ons in een aantal cold cases te verdiepen. Na de eerste golf kwamen de verdwijningsdossiers opnieuw binnen. Onze mensen gingen terug het terrein op. Zonder de toestand te willen dramatiseren, werden we in die periode meermaals geconfronteerd met mensen die het niet meer zagen zitten en een einde aan hun leven wilden maken. Corona was voor hen de druppel te veel.’

Hoe schatten jullie de impact van corona in?

Van Wymersch: ‘In crisissituaties worden mensen vaak een uitvergroete situatie van zichzelf. Dat zorgt voor meer extreme toestanden. Tijdens de coronacrisis raakten heel wat mensen de pedalen kwijt. Ook de eenzaamheid viel velen zwaar. We hebben weliswaar geen cijfers om dat te staven. Zonder statistieken lijkt het alsof bepaalde fenomenen in onze samenleving niet bestaan.’

Remue: ‘Ze blijven onder de radar. Van ons wordt verwacht dat wij in een crisissituatie het hoofd koel houden. Dat doen we ook, maar dat wil niet zeggen dat we supermensen zijn. Ook wij hebben te maken met allerlei moeilijkheden die een mens in het leven te beurt kunnen vallen.’

Met welk abrupte veranderingen hebben jullie al te maken gehad?

Remue: ‘De aanslagen uiteraard. Maar die drama-

tische gebeurtenissen maken deel uit van ons werk. Wat voor ons ‘normaal’ is, is dat niet voor de doorsnee mens. Dat wil niet zeggen dat sommige situaties geen indruk op ons maken. Bij een familiedrama zullen we geen potje gaan huilen. Maar daarna zullen we wel zeggen: ‘Amai, wat was dat!’

Van Wymersch: ‘Daarom is het belangrijk dat je goed overeenkomt met de mensen met wie je samenwerkt. Je hebt elkaar nodig om te kunnen ventileren.’

Remue: ‘Ik geef een voorbeeld. Op een nacht raakt er in Brussel een studente zoek. Na vele uren zoeken, vinden we het lichaam van dat meisje terug. Ze was van een muur gevallen. Puur drama. Heel de universiteitscampus was in shock. Tot in de vroege ochtend zijn we op de campus gebleven. Daarna zijn we niet rechtstreeks naar huis gegaan, maar met de hele ploeg samengekomen. We hebben samen koffie gedronken en koffiekoeken gegeten.’

Van Wymersch: ‘Zo’n koffiekoekenmoment is noodzakelijk om de ellende van die dag niet mee naar huis te nemen. De moeilijkste dossiers zijn wanneer je een parallel kunt trekken met je privé. Soms zijn het kleine details die je doen verstijven. Zoals de rugzak van het slachtoffer die net dezelfde is als die van je zoon.’

Remue: ‘Herkenbare toestanden zijn soms heavy. Ik had dat bij Julie Van Espen. Ze heeft dezelfde leeftijd als mijn dochter. Maar zij lag daar levenloos naast het Albertkanaal. Als je dat ziet, dan moet je even slikken en een paar keer diep in- en uitademen.’

Van Wymersch: ‘Het gebeurt dat je op een onverwacht moment opnieuw aan de familie van een slachtoffer denkt. Zoals voorbije zomer, toen het plots door mijn hoofd schoot dat de ouders en de zus van Frederik Vanclooster het zonder Frederik moesten stellen. Geen proclamatiemoment, geen verhalen van het scoutskamp waar hij zo graag aan deelnam.’

Remue: ‘Soms denkt de familie ook aan ons. Deze zomer kreeg ik tijdens ons werk naar aanleiding van de overstromingen in Wallonië een berichtje van de mama van Nathalie Geijsbregts: Sterkte! Dan denk je: dat is de wereld op zijn kop. De mama van een meisje dat nooit werd gevonden die mij moed inpraat. Als ik er aan terugdenk, krijg ik nog kippenvel.’

Van Wymersch: ‘Zo’n reactie is hartverwarmend. En toch mogen we in ons werk dat soort waardering niet verwachten. Want ook al hebben we het beste van onszelf gegeven, dan nog moeten we kunnen verdragen dat onze inspanningen voor het slachtoffer en de familie nooit voldoende kunnen zijn. Wat we ook doen, het kan nooit op tegen hun leed. Maar wij blijven natuurlijk mensen en hebben dus ook nood aan een schouderklopje. Ik heb geleerd dat we die elkaar vooral moeten geven.’

Remue: ‘Willen we in onze job kwaliteit leveren, dan moet de sfeer in de groep goed zitten. Wij hebben mensen nodig die buiten de lijntjes durven kleuren. Vergeet de checklists. Met creatief denken raken we heel wat verder in onze dossiers.’

Van Wymersch: ‘Je hebt een mix van kwaliteiten nodig. Je wil mensen die op het terrein sterk staan, maar ook mensen die juridisch alles uitvlooiën, zodat er geen procedurefouten worden gemaakt.’

VAN WYMERSCH:

‘We worden vaak met de donkere kant van de mens geconfronteerd, maar ik blijf me bewust dat dit slechts een fractie van de samenleving is.’

Remue: ‘In de opleiding die ik geef, vat ik het zo samen: in mijn job moet ik niet alles kennen en kunnen als ik maar genoeg mensen ken die van alles kennen en kunnen. Onlangs waren we in Ittre. Een man was tijdens een zwaar onweer meegesleurd in een rioolsysteem. In zo’n situatie heb ik nood aan een ingenieur die weet hoe het rioolnetwerk functioneert. In een andere situatie zal dat een andere expert zijn. Want elke zaak is anders.’

Jullie krijgen te maken met heel wat ellende en gruwel. Ga je daardoor anders naar het leven kijken?

Remue: ‘Wij maken vanop de eerste rij de meest bizarre toestanden mee. Daardoor heb ik heel wat dingen leren relativeren. Ik herinner me nog hoe ik in 2006, ten tijde van de zaak Stacy en Nathalie, ‘s nachts thuiskwam en naar de kinderkamer van

onze twee kinderen ging. Hen daar zo zalig zien slapen, maakte mij intens gelukkig. Ik weet ondertussen dat het die kleine dingen zijn die het leven de moeite maken. Zoals met de vrienden een pint gaan drinken of met de familie uit gaan eten.'

Van Wymersch: 'Een goed functionerende aan- en uitknop is essentieel. Maar ik beseft heel goed dat onze uitknop snel omgedraaid kan worden. Een telefoon tijdens een familiefest kan je meteen in een heel andere realiteit brengen. Bij de aanslag op het Joods museum in mei 2014 was ik op een huwelijksfeest. Daar stond ik met mijn oranje schoentjes op de receptie terwijl met dat telefoongesprek de horror van de terreuraanslag tot me doordrong.'

Wordt dat soort toestanden jullie niet te veel?

Remue: 'Dat gevoel heb ik nog nooit gehad.'

Van Wymersch: 'Het is onze tweede natuur om in zo'n situaties mee het verschil te willen maken. Je kan impact hebben, en daar ga je voor.'

Remue: 'Het gaat over betrokkenheid. Mocht ik patissier zijn, wees dan maar zeker dat ik in mijn etalage de beste taarten wil.'

Van Wymersch: 'We worden vaak met de donkere kant van de mens geconfronteerd, maar ik blijf me bewust dat dit slechts een fractie van de samenleving is. Meestal zijn het mensen die in hun leven verkeerde keuzes maakten. Dat neemt mijn vertrouwen in de mens niet weg. Als ik mijn dochter met de fiets zie vertrekken, dan slik ik bewust een aantal zaken in. Ik wil haar niet bang maken. Angst is nooit een goede drijfveer.'

Waaruit blijven jullie zo'n positivisme putten?

Remue: 'Uit al het positieve dat je meemaakt.'

Van Wymersch: 'Ik denk dat ik heel goed in het nu kan staan. Ik kan 's ochtends in de kazerne van Peutie geraakt worden door het leed van vluchtelingen uit Afghanistan. Maar 's avonds, als ik met de familie rond de tafel zit, zie ik opnieuw de zonnige kant van het leven. De moeilijkste confrontatie blijft die met kinderen die geen veilige hechting hebben.'

Zou het kunnen dat jullie positieve kijk op leven en mens mede te danken is aan de omgeving waarin jullie opgroeiden?

Van Wymersch: 'Ja, dat denk ik wel. Als je uit een warm nest komt, is het makkelijker om goed te starten in het leven. Wat niet wil zeggen dat iemand die een valse start maakt, niet meer goed terecht kan komen. Onderschat vooral niet hoeveel impact je op je eigen leven hebt. Niet alles overkomt je. Soms zie je mensen die heel wat tegenslag kenden er toch in slagen om iets van hun leven te maken. En dan zijn er andere geluksvogels die er niets van bakken. Wat kan het verschil maken? Iemand die in jou gelooft. Een leerkracht, een vriend, een ouder van een vriend...'

Ine Van Wymersch

Woont in Overijse

Sinds 2019 Procureur des Konings van het parket Halle-Vilvoorde

Voordien woordvoerder en magistraat bij het parket in Brussel, gespecialiseerd in jeugd dossiers, zedenzaken en slachtofferonthaal

Auteur van het boek *Als je wieg op drijfzand staat*, het verhaal van een bijzondere ontmoeting tussen een parketmagistraat en een moegestreden vrouw. Ook te beluisteren via de podcast *Drie dagen* (radio1.be)

Hoe breng je op een menselijke manier moeilijke boodschappen over?

Remue: 'Essentieel is dat je de boodschap eerlijk en waardig brengt. Je mag mensen alleen datgene zeggen waarvan je echt zeker bent. Dat heb ikzelf door schaamte en schande moeten leren. Hoe hard we ook ons best doen om iemand te vinden, we moeten altijd duidelijk maken dat de kans bestaat dat we de persoon niet terugvinden. Dat klinkt hard, maar het is de waarheid.'

Van Wymersch: 'Voor dat soort pijnlijke berichten bestaat er nooit een goed moment, maar blijf het ook niet uitstellen. En, hoe moeilijk het ook is, vertel de boodschap van persoon tot persoon.'

Remue: 'Het blijven momenten die je niet wil meemaken. Een tijd geleden was ik betrokken bij de zaak van een vermist meisje dat we overleden hadden teruggevonden. Ik herinner me hoe ik toen, samen met mijn collega, de oprit opstapte van het huis waar we die afschuwelijke mededeling moesten doen. Op zo'n moment beseft je dat je binnen enkele seconden het leven van die ouders kapot maakt. De schreeuw die je dan hoort, vergeet je nooit. En toch moet je die boodschap van mens tot mens brengen.'

Van Wymersch: 'Soms moet je ook zeggen dat een onderzoek wordt gestopt. Niet eenvoudig. Het beste wat je kan doen, is de redenering

waarop je je baseert, in alle transparantie meegeven. Vergeet ook niet dat wij niet anders kunnen dan keuzes maken. In ons arrondissement Halle-Vilvoorde zijn er welgeteld 24 magistraten voor 620.000 inwoners en ongeveer 20.000 dossiers per jaar.'

Remue: 'Op een bepaald moment moet je keuzes maken. Binnen onze groep wordt alles besproken. Komen we er samen niet uit, dan is het mijn taak om knopen door te hakken. Dat doe je in eer en geweten. Kom je tot het besluit dat het tijd is om een bepaalde zaak te stoppen, dan moet je dat ook doen, want zoeken om te zoeken, heeft geen zin.'

Van wie hebben jullie belangrijke levenslessen meegekregen?

Remue: 'Van mijn grootvader. Hij was een landbouwer. Ik keek enorm naar hem op. Mijn eerste *geuzekes* heb ik met hem gedronken. (lacht) Hij was iemand die met zijn beide voeten op de grond stond. Opgeven stond niet in zijn woordenboek. Hij heeft me geleerd hoe je aarde omspit. En wees maar zeker dat hij daar heel veeleisend in was.'

Van Wymersch: 'Je hoeft niet de beste vriend van je kinderen te zijn, maar je wil wel dat je kinderen weten dat ze bij jou terecht kunnen. Mijn dochter

Alain Remue

Diensthof van de
Cel Vermiste Personen
van de federale politie
die hij in 1995, in volle
Dutroux-crisis, mee uit
de grond stampte

Bracht het boek *Zeg nooit
nooit* uit over 15 jaar
Cel Vermiste Personen

Werd in 2018 gehuldigd als
Commandeur in de Orde
van het Belgisch Kruis

- ▶ weet dat ze vrijdag na school met de vriendinnen niet meteen naar huis hoeft te komen. Maar ik verlang wel dat ze me een berichtje stuurt. Zolang ik maar weet waar ze is. Mijn grootmoeder gaf me mee dat je er altijd verzorgd wil uitzien. Ook thuis zag ze er graag goed uit. Je weet maar nooit wie aan de deur staat. Ze heeft me ook bijgebracht dat je je lot niet van anderen moet laten afhangen. 'Neem het zelf in handen', zei ze.'

Welke levenswijsheid zou je aan de jongere generatie willen doorgeven?

Remue: 'Als je iets wil, ga er dan voor. En ga er volledig voor. Je kan niet iets een beetje doen. Blijf in je dromen geloven, maar hou er rekening mee dat je leven niet altijd volgens plan verloopt. Toen ik in september 1998 als rijkswachter begon, had ik nooit gedacht dat ik jaren later aan het

hoofd van de cel vermiste personen zou staan. Soms stopt er een trein, en dan is het aan jou om te beslissen of je erop stapt of niet.'

Van Wymersch: 'Het maken van die keuze heb je zelf in handen. Neem ook de verantwoordelijkheid voor de keuzes die je maakt. Ga voor je keuze met hart en ziel. Er is niets ergers dan je dromen opgeven.'

REMUE:

'In mijn job moet ik niet alles kennen en kunnen als ik maar genoeg mensen ken die van alles kennen en kunnen.'

Remue: 'Vroeger was mijn droom om bruggen en tunnels te bouwen. Maar als je – zoals ik – een nul bent in wiskunde, dan bouw je best andere zaken. Vandaag ben ik nog steeds gefascineerd door bouwwerken. Onlangs heb ik mijn auto even aan de kant gezet om de bouwwerken aan de Oosterweel te observeren. Het duurde niet lang of men kwam vragen of er misschien iemand verdwenen was.' (lacht)

Jullie schreven allebei een boek. Welke boodschap willen jullie meegeven?

Van Wymersch: 'Dat er een grote kracht schuilt achter onbevooroordeeld luisteren. En dat de plek waar je wieg stond belangrijk maar niet allesbepalend is. Van ons wordt vaak verwacht dat we duidelijke lijnen uitzetten en anderen brieven. Maar even belangrijk is dat we met open vizier luisteren.'

Remue: 'Zeg nooit nooit. Het is ook de titel van mijn boek naar aanleiding van vijftien jaar cel vermiste personen. We willen de mensen een blik achter de schermen geven en benadrukken dat je geen enkele piste mag uitsluiten. Je mag je nooit vastpinnen op een tunnelvisie, want mensen zijn tot alles in staat, zowel tot het beste als het slechtste.'

Jullie worden vaak met de dood geconfronteerd. Went dat?

Remue: 'Als de dood je niets doet, ben je niet geschikt voor onze job. Je moet je kunnen inleven en tegelijkertijd professioneel kunnen blijven.'

Van Wymersch: 'Het beeld van de magistraat die in zijn toga boven alles staat, is verleden tijd. Wij zijn niet van staal. Natuurlijk kunnen we geraakt worden. Het is zelfs essentieel om ons werk goed te kunnen doen.'

Jullie staan sterk in jullie schoenen. Heeft dat te maken met de mensen die rondom jullie staan?

Remue: 'Zeker weten. Alleen kun je niets. Onderschat niet hoe belangrijk de steun van je partner is om je goed in je vel te voelen en je job goed te doen.'

Van Wymersch: 'Inderdaad. Dat is de essentie. Voor mensen die niet op anderen kunnen rekenen, is het leven veel zwaarder.'

Remue: 'Voor sommigen wordt het leven zelfs té zwaar. Ik heb begrip voor mensen die uit het leven stappen, maar tegelijkertijd kan ik het er moeilijk mee hebben. In mijn vriendenkring heb ik een paar mensen door ziekte verloren. Zij vochten voor hun leven. Als je dan geconfronteerd wordt met een gezonde, jonge kerel die een eind aan zijn leven maakt, dan krijg ik het lastig.'

Van Wymersch: 'Soms beseffen mensen niet hoeveel ze voor anderen betekenen en denken ze dat hun leven zinloos is. Zoiets kan me intens droevig maken.'

Hoe kijken jullie naar het leven dat nog voor jullie ligt?

Van Wymersch: 'Laat maar komen.' (lacht)

Remue: 'Ik verlang niet naar mijn pensioen. Ik hoop dat ik mijn job nog een paar jaar kan doen. Maar als het moment van gaan gekomen is, dan zal ik ook stoppen. Ik zal me niet vervelen. Er zijn nog heel wat reizen die ik met mijn echtgenote wil maken.'

Van Wymersch: 'Ik kijk er naar uit om regelmatig met mijn familie rond de tafel te zitten en over allerlei zaken te discussiëren. Ik hou ervan de jongere generatie te prikkelen.'

EN Not made out of steel

Any time a crisis erupts, Ine Van Wymersch and Alain Remue are on hand to help out. No, they are not made out of steel, they are only flesh and blood, experiencing the same feelings of determination and plagued by the same kinds of doubts as you and me. Their hidden strength is derived from the support offered by all the people around them. As a public prosecutor with the Halle-Vilvoorde public prosecutor's office and head of the missing persons unit, they often have to contend with a great deal of misery and horror. Van Wymersch: We are frequently faced with the dark side of human nature but I never forget that these types of people are in the minority in our society. They are generally individuals who have ended up making the wrong choices in their lives.' How to break bad news? Remue: 'It is vital to inform people in an honest and dignified way, face to face. You have to be really sure about the facts you present. I had to learn that for myself by trial and error.'

Roger Dewit

Verzamelingen in de uitverkoop

Roger Dewit bracht zijn hele leven verschillende verzamelingen bij elkaar. Ze bestaan soms uit tienduizenden exemplaren. Maar nu gaat dat levenswerk van netjes gesorteerde postzegels, munten, sigarenbandjes en doodprentjes de deur uit.

TEKST Michaël Bellon • FOTO Filip Claessens

Dewit is, net als zijn echtgenote Brigitte Meyvaert, geboren en getogen in Hoeilaart. Hij is altijd actief geweest in zijn gemeente, vooral dan in zijn wijk 't Lindeke. Hij heeft zelfs vier boeken uitgegeven over Hoeilaart. 'Over de handelaars van vroeger en nu, de cafés, de postkaarten die in de gemeente zijn uitgegeven, en over de inwoners van 't Lindeke.' De boeken zijn wegens succes uitverkocht. En nu is hij begonnen met de uitverkoop van zijn talloze verzamelingen, waar hij tientallen jaren aan heeft gewerkt. Dewit staat er in de wijde omtrek om bekend dat hij thuis, netjes in mappen en albums opgeborgen, beschikt over 98.000 sigarenbanden, ontelbare munten uit binnen- en buitenland, oneindig veel postzegels, 44.000 verpakkingen van suikertjes, 7.000 doodsprentjes, 5.000 wijnetiketten, 4.500 luciferdoosjes en bijna 400 postkaarten van Hoeilaart.

Gehelme koning

Die verzamelwoede begon met een chocoladereep. 'Toen ik klein was, zaten er prentjes bij de chocoladerepen van Jacques. Die ben ik beginnen verzamelen. Daarna is het niet meer gestopt.' Dewit heeft geen voorkeur voor één van zijn verzamelingen. Hij is ook niet speciaal gehecht aan een bepaald verzamelobject. Maar als we de verzamelingen overlopen, begint hij toch bij de postzegels. Dewit is nog altijd bestuurslid van postzegelclub Philatelia Sint-Hubertus in Tervuren, ook al heeft hij ondertussen zowat alle zegels die hij wilde. 'Mijn verzameling is redelijk

compleet. Een land als Albanië heb ik zelfs volledig, hoewel het niet makkelijk is die zegels naar hier te krijgen. Mocht ik natuurlijk ooit nog de reeks van de Roi Casqué kunnen completeren (bekende reeks 'bevrijdingszegels' met een gehelme koning Albert I, red.) of een ongestempelde 'Penny Black' (de eerste Britse kleefbare publieke postzegel, red.) van enkele honderduizenden euro in handen kunnen krijgen, dan zou ik natuurlijk niet nee zeggen.' Over het algemeen geldt dat postzegels van voor 1960 de duurste zijn. En die van na 1960 kan je nog altijd gebruiken om brieven te versturen. 'Je hebt dan wel grote enveloppen nodig als je zegels van een frank gebruikt.'

Postkaarten en doodsprentjes

Ook de postkaarten over Hoeilaart zijn hem dierbaar. Hij heeft er tussen de driehonderd en vierhonderd, die teruggaan tot 1900. Dat is naar schatting nog maar een derde van het totale aantal dat ooit in Hoeilaart werd uitgegeven. Wat de munten betreft leren we dat een

volledige verzameling niet alleen élk ontwerp van elke muntwaarde omhelst, maar van een muntwaarde met een bepaald ontwerp ook nog eens elke jaargang. Nog een speciale verzameling zijn de doodsprentjes. 'Dat is een beetje luguber, maar ik heb er van bijzondere personen als John Kennedy en Lady Di, of van Armand Pien en Marc Sleen. Dat van Jean-Luc Dehaene heb ik gekregen van een journalist van RINGtv. Want dat heb je ook: als mensen weten dat je verzamelt, krijg je links en rechts al eens iets toegestopt.' Maar zijn levenswerk, netjes gebundeld en geordend in mappen gaat nu in de uitverkoop. 'Het wordt allemaal wat veel en mijn zoon zet mijn verzameling niet verder, wat ik begrijp. Het geld dat ik er nog voor krijg, kan ik aan de kleinkinderen besteden. De suikerzakjes, wijnetiketten, sigarenbanden en tweeduizend postkaarten van Lourdes zijn al weg. Wie geïnteresseerd is, kan zich melden voor de munten en de postzegels. De postkaarten van Hoeilaart en de ongestempelde postzegels houd ik bij. En de prentjes van chocolade Jacques, waarmee het allemaal begon.'

Goed voor een jaar zonder tegenslag

In Meise, langs de Nieuwelaan, op de plaats genaamd Hasseltberg, werd in 1652 een kapel opgetrokken onder het goedkeurend oog van de abdijs van Grimbergen en beheerd door B. Gijsens, pastoor van de parochie. Als je daar naartoe gaat, kan je hopen op een jaar zonder tegenslag.

TEKST Freddy Philips • FOTO Filip Claessens

Ze was toegewijd aan O.L. Vrouw en aan Sint-Elooi, die toen als beschermheilige tegen de pest en allerlei ziekten erg in trek was. De kapel verving een gebedsoord dat, omwille van de bijzondere ligging aan de Hasseltberg (*aka Asselenberg*) in de 7e en 8e eeuw gekend stond als een heidense bidplaats en bedevaartsoord. De kerstening van de streek zou trouwens aan Sint-Elooi toegeschreven zijn, die hier rond 640 verbleef.

Hij werd geboren in Chaptelat (Limoges, Frankrijk) rond 590 met de naam Eligius, en opgeleid tot goudsmid voor hij tot priester en later tot bisschop van Noyon werd gewijd. Vandaar zijn afbeeldingen met een staf in de linkerhand en een gekroonde hamer in de rechterhand. Zijn liefdadigheid stond alom bekend, ook dat hij geld inzamelde voor de armen. Hij werd vereerd als patroonheilige van de goud-, zilver- en hoefsmiden, en bij uitbreiding later ook door de metaalbewerkers, lampenmakers, drukkers, mechanici, boeren en paardenhandelaars.

De zegening

In de Sint-Elooi kapel van Meise worden er sinds mensenheugenis rond 1 december vieringen georganiseerd. De boeren en smeden, hun paarden en werktuigen worden er gezegend. Na een stillere periode werd dankzij pastoor Cools de Hasseltbergse kapel na 1918 nieuw leven ingeblazen. Op 1 december 1923 bijvoorbeeld kwamen er circa 70 paarden getooid met papieren vaantjes. Een traditie die spijtig genoeg langzaam verdween. Na de Tweede Wereldoorlog kende de

Konijnenpijp

GAASBEEK Toen deze oude hoeve te koop kwam te staan, grepen de huidige bewoners de kans om hier hun droomhuis te realiseren. Samen met de architecten van Lens°ass vatten ze een gewaagd plan aan met respect voor het bestaande gebouw. De transformatie is verbluffend door de radicale ingrepen en de uitgepuurde vormgeving en materiaalkeuzes. Het karakter van dit gebouw wordt door één materiaal bepaald. De straatgevel, de buitenmuren, de vloer van de binnenkoer, de koker tussen de volumes, alles werd gebouwd in baksteen. Het voormalig woonhuis werd dierenartspraktijk met op de verdieping slaapkamers, de hooischuur en stallen werden leefruimte. Binnengaan doe je langs de trechterachtige, afhellende koker, ook wel de *konijnenpijp* genoemd, volledig vervaardigd, zelfs het dak, uit nieuwe keramische kleiklinkers. Hij geeft uit op de tuin en is het verbindend element tussen de verschillende bouwvolumes. Links sla je af naar de dierenartspraktijk en wat verderop naar de vestiaire met oorspronkelijke bakstenen gewelf – hier was de koeienstal – met een doorlopende wand van eikenhouten ingemaakte kasten. Een rechterafslag brengt je in de leefruimte. In de keuken werd centraal een tafelblad uit gepolijst beton geïnstalleerd van maar liefst 9 meter. Planken van populierenhout werden als zoldering geplaatst langs de originele steunbalken. Gigantische volledig ingewerkte ramen geven uit op de tuin en de glooiende weiden langs de ene kant en op de binnenkoer aan de andere kant. Je kan ze afschermen met grote houten deuren, net als staldeuren. De lemen oven werd hersteld en doet dienst als pizzaoven, voederbakken werden wasbakken.

TEKST & FOTO Tine de Wilde

viering van Sint-Elooi een revival. In 1955 richtten een aantal bekende Meisenaren een nieuw feestcomité op tijdens het gebruikelijke kalfskopdiner in staminee *Rust op den Berg* in de Zonnellaan. Onder meer B. Peleman, M. Courbon, A. Vanden Wijngaert, J. Goovaerts, Fr. en R. De Kelder, Jozef Heyvaert, V. Van Hemelrijck, J. Bogaerts, P. Lettens en G. Moreau tekenden present. Nadien gingen de vieringen met veel succes ononderbroken door tot begin jaren 1960, waarna de viering door het vertrek of overlijden van enkele actieve leden opnieuw verwaterde.

De moderne tijd

De nazaten van de oude garde startten, op initiatief van J. De Ridder en Fr. Heyvaert, een nieuwe groep op. In 1971 werden weer plechtige vieringen gehouden, die sindsdien jaarlijks worden herhaald op de zondag die het dichtst bij 1 december valt. Met in de hoofdrollen Eddy Van Hemelrijck als Sint-Elooi en Jean Moreau als Smidje Smee en tal van Sint-Elooi gezellen en gezellinnen, waaronder ondergetekende.

Om 10.30 uur komen ruiters, landbouwers met voertuigen, tractorbestuurders met old-timers, huifkarren en koetsen samen aan de kapel. Onder algemene belangstelling wordt er een parcours door de gemeente afgelegd. Na de mis van 12 uur worden de deelnemers gezegend vooraleer ze in stoet naar het centrum van het dorp rijden voor een hapje en een drankje. De naam en faam van de viering nam met de jaren toe.

Werken van bekende kunstenaars versieren de omgeving van de kapel.

Het *kruisbeeld* in smeedijzer van Jan Van Riet (1977), het inox-beeld *De gave van Sint-Elooi* van Paul Grégoir (2002), *Smidje Smee* van de hand van Fr. Mertens (2014) en *Maria met het kind* op het voorplein van de kapel.

Sint-Elooi, beschermheilige tegen de pest en allerlei ziekten, was erg in trek.

Zonder Joris Hanssens te vergeten die, gedurende vier decennia, ieder jaar unieke bedevaartkruisjes maakte, die aan de deelnemers werden uitgedeeld.

De verbroedering

In 1990 werd in Noyon, op Belgisch initiatief, Eureloy of de Europese Federatie van Sint-Elooi broederschapen en Liefdadigheid opgericht door broederschapen uit België, Frankrijk, Duitsland en Italië. In april van dat jaar werden de statuten opgesteld in de pastorij van Meise met de bedoeling de 'wezenlijke liefdadige doelstellingen te activeren en te bundelen trouw aan de geest van toewijding zoals Sint-Elooi die heeft voorgeleefd'.

De Sint-Elooi viering in Meise is zowat de enige in de ruime regio die zo veel interesse, toeschouwers, deelnemers en verenigingen uit binnen- en buitenland lokt. Zo ook dit jaar, want op 28 november wordt het 50-jarig bestaan van de (hernieuwde) vereniging en de inhuldiging van de pas gerenoveerde Sint-Elooi kapel gevierd.

Starters gebruiken leegstaande panden

Leegstaande winkelpanden in Vilvoorde krijgen een nieuwe invulling door ze tijdelijk te laten gebruiken door starters. De vzw Broeilab speelt daarin een cruciale rol als leegstandsbeheerder.

TEKST Gerard Hautekeur • FOTO Filip Claessens

In het Sweety Cake café zijn op de zonnige woensdagochtend van het gesprek met Ward Van Criekinge, de voorzitter van vzw Broeilab, veel tafeltjes bezet. Ook op het groene terras zit aardig wat volk. 'De uitbaatster verkocht eerst cakes van thuis uit. Daarop heeft ze in een leegstaand pand in de Leuvensestraat het Sweety Cake café geopend. Ze serveert gebak, ontbijt en lunch. In hetzelfde karaktervolle pand van de provincie bevindt zich de kledingzaak Boaime. De nieuwe vestigingen zijn het resultaat van de wedstrijd die Broeilab in 2018 organiseerde voor starters en pop-up winkels', schetst Van Criekinge.

'Bij die eerste groep van vier starters waren ook de Fietsenier en Spolly's Ting. De Fietsenier is

intussen uitgegroeid tot een bloeiende fietsenzaak en Spolly's Ting vond een niche in interieurartikelen. Het verkoopt oude meubelen, die het herstelt en opwaardeert. Inmiddels zijn een twintigtal startende ondernemingen opengegaan in leegstaande panden in de binnenstad, gaande van Tante Fin's bloemplukker, kindwinkel Little Fashion Addict, snoepwinkel Nerd Candy tot Mild & Pure. Die laatste vestiging combineert een zwangerschapsboetiek met fotografie van pasgeboren baby's. Starters uit de regio hoeven niet meer uit te wijken naar grotere steden zoals Mechelen, want in de eigen stad Vilvoorde vinden ze nu dezelfde faciliteiten en ondersteuning. Mede door de begeleiding vanuit Broeilab

is de negatieve spiraal van de leegstand in het centrum van Vilvoorde doorbroken.'

Stedelijke taks op leegstand

'Uit verontwaardiging over de negatieve effecten van de toenemende leegstand hebben we Broeilab opgericht. Broeilab bestaat uit vrijwilligers die allemaal een feeling hebben voor het ondernemerschap', vertelt Van Criekinge. 'Na de succesvolle wedstrijden en pop-ups voor starters werd Broeilab in 2018 door de stad Vilvoorde aangesteld als leegstandsbeheerder. Na het wegtrekken van de grote winkelketens waren de meestal gegoede eigenaars van de leegstaande panden niet snel geneigd om die te verhuren. Met de fikse verhoging van de stedelijke taks op leegstaande panden kwam de kentering. Broeilab werkte een formule uit waarbij zowel de startende ondernemingen als de eigenaars van de leegstaande panden hun voordeel doen. De eigenaars worden vrijgesteld van de leegstandtaks gedurende de samenwerking met Broeilab. Starters kunnen het leegstaande pand één jaar voordelig huren. Zo komen we tegemoet aan de verzuchtingen van vele starters die bij de opening van hun zaak terughoudend zijn om meteen een langdurige huurovereenkomst van 9 jaar te sluiten. Tijdens dat eerste jaar kunnen ze ook rekenen op onze online promotie van hun startende zaak. Ze krijgen advies en worden aangemoedigd om een businessplan voor te leggen. Dat blijkt hun kansen op continuïteit aanzienlijk te verhogen. Na het eerste jaar van tijdelijk gebruik tekenden verschillende startende ondernemingen een vast contract met de eigenaars. Zestien van de oorspronkelijk vierentwintig concepten zijn ondertussen een vaste waarde geworden in de binnenstad.'

Startersloket

Om de drempel voor starters te verlagen, financiert de stad Vilvoorde sinds december 2020 het Startersloket. Met een aanbesteding werd deze halftijdse job toevertrouwd aan Broeilab. In het begin was het Startersloket enkel online bereikbaar, maar nu is het gedurende drie dagen

Typisch van hier

per week ook fysiek toegankelijk. 'De dienst wordt overbevraagd. Op amper acht maanden tijd kwamen 81 geïnteresseerden over de vloer, waarvan meer dan de helft vrouwen. De vrijwilligerswerking van Broeilab in combinatie met de dienstverlening aan het Startersloket kan voor een tweede golf van startende ondernemingen zorgen. Die moet leiden tot een heropleving van de binnenstad. We zien de positieve effecten nu al in de cijfers en in het straatbeeld. De winkelstraat is een belevingsstraat geworden, de nieuw aangelegde Grote Markt bruist weer wat meer. In dit positieve klimaat zien we dat er ook los van Broeilab diverse nieuwe zaken worden geopend. Er is trouwens een grote potentiële markt, want Vilvoorde is met zijn 45.000 inwoners de snelst groeiende stad in Vlaanderen. Daarbij komen er dagelijks nog 25.000 pendelaars naar de Zenne stad werken.'

www.broeilab.be

EN Empty properties for fledgling companies

Vacant retail properties in Vilvoorde are being given a new lease of life as temporary accommodation for start-up firms. The Broeilab non-profit-making organisation is playing a crucial role as the entity assigned to manage the empty premises. Ward Van Criekinge: 'Broeilab's system is designed to benefit both start-ups and the owners of vacant properties. As part of the arrangement, owners are exempt from having to pay any vacant property tax, while firms can rent the premises for one year at a cheap rate. We will assist them with the online promotion of their start-up business during this first year. They can also count on advice and help in presenting a business plan. Sixteen of the original twenty-four shops have now become well-established businesses. This initiative should also help to revitalise the city centre.'

Welke gerechten zijn typisch van onze streek? Local Walter Evenepoel neemt ons mee in de wereld van volkse en feestelijke gerechten uit de tijd van toen.

TEKST Lene Van Langenhove • FOTO Filip Claessens

Om deze klassieker kunnen we niet heen: **konouën mé gees**, ofwel konijn met geuze. Het is een specialiteit van Walter. 'Ik maak het niet klaar volgens de richtlijnen van de chefs, maar doe het op mijn manier. Toch lukt het elke keer. Het is echt niet zo moeilijk. Ik rol het konijn in bloem die ik kruid met wat peper, zout en jeneverbes. Daarover giet ik er een grote fles geuze bij en vervolgens laat ik dat een nacht staan zodat de bloem oplost. 's Anderendaags bak ik het konijn en laat ik het heel rustig gaar worden in een nieuwe lading geuze. Intussen bak ik het spek af. Ook de lever van het konijn laat ik stoven met wat ajuin. Wanneer het konijn halfgaar is doe ik er het mengsel van spek en lever bij. Als laatste voeg ik er de pruimen aan toe. Konijn met geuze is heel lekker met gekookte aardappelen en gestoofd witloof.' Kortom, een gerecht dat 100% lokaal is.

Plat spécial

Een gerecht dat bij eetfestijnen van lokale verenigingen uit de Rand steevast op het menu staat, is plat spécial. In 1957 beschrijft chef-kok Gaston Clément dit in zijn werk *Gastronomie et Folklore de chez nous*. Als hoofdingrediënt noemt hij de varkenskop met tong. Naargelang het aantal deelnemers wordt dit aangevuld met andere stukken varkensvlees. Op de vraag hoe je dat klaarmaakt, weet Walter raad. 'Een plat spécial is eigenlijk eenvoudig soepvlees dat gekookt wordt, de zogenaamde bouilli. Die dient als basis voor de roux, die men een beetje laat dikken. Daarbij maakt men een dikke tomatensaus, met champignons en een gestoofd ajuintje. Een belangrijk ingrediënt is Madeirawijn: niet de echte, dure wijn maar de eenvoudige

kookwijn. De plat spécial wordt afgewerkt met cornichons, schijfjes hardgekookt ei en een dotje peterselie. Meestal wordt het geserveerd met frietjes.'

Vol-au-vent

'Een ander bekend gerecht is vol-au-vent, dat in onze familie een speciale betekenis heeft. Mijn grootmoeder langs vaders kant kweekte aardbeien. Tijdens de week droeg ze haar uniform: een zwarte voorschoot en niks anders. Ik bedoel dus echt niks anders. Op haar blote voeten daalde ze met de kruiwagen de berg af naar haar veld. Ze nam altijd haar boterhammen mee en een fles Lambiek. Het was geen al te propere dame, maar wanneer haar dochter uit Gent op bezoek kwam, was ze de hele dag bezig met poetsen. En ze maakte vol-au-vent, terwijl ze anders nooit kookte. Ook met kerst kwam deze *plat* op tafel. Ik probeer al mijn hele leven die smaak te benaderen, want ik heb nooit lekkerdere vol-au-vent gegeten. Zij kweekte zelf kippen, waarvan ze bouillon maakte met prei, ajuin, wortel en pastinaak. Die *fond* is wellicht een groot deel van het geheim. Haar roux maakte zij als volgt: zij deed melk in een kom, zonder boter, roerde er rustig de bloem onder en vervolgens schepte ze daar kippenbouillon, veel citroensap en Madeirawijn bij. Dan werden de kip, balletjes en paddenstoelen toegevoegd. Grootmoeder diende het altijd op met ronde patatjes, zij had zo'n spulletje om bolletjes uit patat te halen. Via haar kozijn, die een delicatessenwinkel had in Brussel, liet ze cresson meekomen. Dan was het feest! Als er in onze familie iets te vieren valt, weten de kinderen en kleinkinderen dat er vol-au-vent op het menu staat.'

Drie of vier **fonteinen?**

Wij nemen je mee op stap naar Vilvoorde, meer bepaald naar het stadspark Drie Fonteinen. Dat park ligt aan de linkeroever van het Zeekanaal en kent een hele geschiedenis, waarvan we hier een stukje vertellen.

TEKST Freddy Philips • FOTO Filip Claessens

Bakboord, stuurboord, links, rechts, wat betekent feitelijk linkeroever of rechteroever van het kanaal? Net als de Zenne loopt het Zeekanaal van Brussel naar de Schelde en zo richting zee, en dus ligt de linkeroever aan de linkerkant als je stroomafwaarts vaart. Belangrijk om het onderstaande verhaal te kunnen situeren.

Eertijds

In 1477 verleende Maria van Bourgondië toelating aan de stad Brussel voor het graven van een kanaal van Brussel via Vilvoorde naar de Dijle in Mechelen. Maar Mechelen wou daar niets van weten, want daardoor zou ze haar tolrechten op de Zenne verliezen. Toch werd vanaf 1560 de zogenaamde Willebroekse vaart gegraven, die Brussel met de Schelde en Antwerpen zou verbinden.

Er werden ook vier versterkte sluisen gebouwd om het niveauverschil op te vangen. Het verval van Brussel naar de Rupel/Schelde van 14 meter werd hiermee overbrugd. Een van deze sluisen, de sluis van Ransbeeck, werd ter hoogte van het latere gehucht Drie Fonteinen gebouwd. Voor de schippers die vanuit Brussel kwamen was de sluis de eerste die ze tegenkwamen, en algauw werden er enkele huizen gebouwd.

In 1565 kwam er een monumentale fontein bij om de schippers van water te voorzien. Volgens oude gravures was deze samengesteld uit een Dorische zuil met groeven, bekroond door een verguld beeld van Sint-Michiel, de patroonheilige van de stad Brussel, en voorzien van vier spuitkoppen. Aangezien de schippers bij het naderen van het gehucht op de linkeroever slechts drie stralen konden zien, raakte de benaming Drie Fonteinen snel verspreid als plaatsaanduiding voor de onmiddellijke omgeving. In 1850 verdween de fontein maar niet de naam.

Riant buitenverblijf

Reeds in de 18e eeuw ontwikkelde zich langs het kanaal tussen Brussel en Vilvoorde een soort toeristisch gebied voorbehouden voor de adel en de gegoede bourgeoisie. Er werden talrijke kasteeltjes opgericht, zoals dat van Meudon, het Crayenhof, het kasteel van Beaulieu, het domein Mon Plaisir, Schonenberg, de residentie van aartshertogin Maria Christina van Oostenrijk en haar gemaal hertog Albert van Saksen-Teschen, de landvoogdes van de Zuidelijke Nederlanden, en het huidige koninklijk kasteel van Laken waar onze Belgische vorsten sinds 1831 wonen.

Domein *Drie Fonteinen* werd tussen 1760 en 1780 aangelegd door bankier Jean Joseph Walckiers, en uitgebouwd tot een riant buitenverblijf met Engelse tuin. Na verloop van tijd kwamen er daar nog twee andere kastelen bij: het buitenverblijf van graaf Patrice François de Nény (1716-1784) en het Château de l'Ecluse aan de huidige Ganzenvoetweg, dat in 1876 werd opgetrokken in opdracht van burgemeester E. Hanssens. Het riante buitenverblijf van J.J. Walckiers werd in mei 1944 volledig verwoest

De schippers die van Brussel kwamen, zagen drie fonteinen maar eigenlijk waren het er vier.

door geallieerde bommenwerpers die naar verluidt op weg waren naar het vormingstation van Schaarbeek. Alleen het huidige podium toont nog de plaats waar het gebouw stond.

Eerste Wereldoorlog

Van 1914 tot 1917 was het kasteel *Drie Fonteinen* de residentie van de Duitse gouverneur-generaal Moritz von Bissing (1844-1917). Hij stierf er op 18 april 1917. Misschien minder geweten is dat hij de wederopbouw van de door het oorlogsgeweld vernielde huizen en boerderijen op zich nam. Al in 1915 waren er plannen om een eerste deel hiervan uit te voeren. De burgemeesters en schepe-

nen wilden er hun medewerking niet aan verlenen om niet van collaboratie te worden beschuldigd. Er werden *Comités Consultatifs* opgericht en even later kwamen de Duitse architecten Cari Rehorst en Johannes Hans Schüller naar Vilvoorde. Deze laatste gaf in 1918 een boek uit onder de titel *Neue Kleinhäuser in Belgien erstanden während des Krieges (Nieuwe kleine huizen in België gebouwd tijdens de oorlog)*, waarin hij het project belicht. Volgens een studie van R. Van Kerckhoven van de heemkundige kring van Zemst leek het echter meer op een prestige-project met meer oog voor pracht en praal dan voor de werkelijke noden.

De Duitse architecten verbleven op het domein in de woning van de pachthoeve. Architect Cari Rehorst vond de hoeve een typevoorbeeld en vooral een prachtige uitvoering van zijn ideeën over de Vlaamse stijl. Zijn plannen voor de heropbouw van een aantal hoeves in Vlaams-Brabant zijn hierdoor geïnspireerd. Naar schatting werden een 70-tal hoeves in een vergelijkbare stijl gebouwd, aldus de *Historische nota en waarde-bepaling Pachthoeve Drie Fonteinen* uit 2019.

In 1956 kocht de stad het volledige domein Drie Fonteinen aan en werd het mondjesmaat tot een prachtig park gerenoveerd. De talrijke mensen die in het park wandelen, van de natuur genieten en van een glas in de vroegere orangerie van het kasteel zijn niet altijd bewust van de voorgeschiedenis van dit prachtige domein.

De sluis van Drie Fonteinen (1725)

Huisemus (vrouwetje)

De soort genaamd mens

Ik heb steeds meer het gevoel dat ik aan het sterfbed van een moeder zit', omschrijft schrijver David Van Reybrouck de tanende biodiversiteit in *De Standaard* van 11 september. Bij het schrijven van zijn laatste boek *Revolusi* over Indonesië werd hij zich er naar eigen zeggen heel bewust van dat het slecht gesteld is met de biodiversiteit. Ook als hij ziet wat de plannen zijn met de *Friche*, een spontaan natuurgebied op een verlaten rangeerstation van de NMBS bij hem in de buurt in Schaarbeek, waar de overheid plannen heeft voor bebouwing. 'Mijn ontroering voor natuurschoon groeit met de jaren.'

Misschien kunnen stemmen als Van Reybrouck de zaken in beweging zetten? Dat is nodig, want de jongste jaren krijgen we heel wat info over de schrikbarende achteruitgang van soorten. Het wordt zelfs al de zesde uitstervingsgolf genoemd, en die is vandaag inderdaad volop aan de gang.

Niet dat er veel mensen echt van wakker liggen, maar goed het is niks te vroeg om dat duidelijk te maken. De toestand is ernstig en eigenlijk kan iedereen die wat aandachtig rondkijkt dat vaststellen. Waar zijn de grote aantallen huismussen van weleer naartoe? Of waar vind je tegenwoordig nog een kleine vos (vlinder), ooit zowat de huismus onder de vlinders?

De afgang wordt steeds pijnlijker als je er de wetenschappelijke rapporten en conclusies op natrekt. Het is geen lectuur om vrolijk van te worden en steeds meer wetenschappers denken dat de dalende trend onomkeerbaarder wordt. Het gaat zover dat diezelfde wetenschappers zich zelfs steeds meer zorgen maken over de soort genaamd mens. Volgens hen gaat het ook met hem de verkeerde kant op, en ziet zijn toekomst er verre van rooskleurig uit. Over de natuur zelf zijn de conclusies redelijk unaniem: als we zo doorgaan met de vernietiging van vele leefgebieden is de aarde tegen 2050 meer dan de helft van haar biodiversiteit kwijt. Ga er maar aan staan.

TEKST Herman Dierickx

Jan Leyers over islam in Europa

‘Hoe moderniseer je het woord van God?’

Het is ondertussen al een paar jaar geleden dat de docureeks en het boek *Allah in Europa* van Jan Leyers uitkwamen. Aan de gesprekken die Leyers op zijn tocht van Sarajevo naar Brussel voerde met Bosnische moefti's, moslims in Hongarije of de voorzitter van een shariarechtbank in Londen, voegt hij nu eigen inzichten toe.

TEKST Michaël Bellon • FOTO Filip Claessens

Allah in Europa was de opvolger van De weg naar Mekka. Waarom ben je destijds aan die reizen begonnen?

‘De weg naar Mekka dateert van de jaren na 9/11, toen iedereen de mond vol had van de botsing der beschavingen. De grote vraag was of de moslimwereld en het Westen gedoemd zijn om te botsen, of dat het mogelijk is om ze met elkaar te verzoenen. Ik voelde toen de zin en de nood om zelf uit te zoeken hoe de vork in de steel zat. Wanneer ik tien jaar later door Europa trok, was er veel veranderd. Je had de Arabische lente en de aanslagen in Europa gehad, maar bovenal was de illusie verdwenen dat het nog een optie was om het zonder de islam te doen. De vraag was niet meer of Europa en islam te verenigen waren, maar hoe die vereniging eruit zou zien.’

Hoe divers was het beeld dat je in de verschillende landen kreeg?

‘Ik heb tien Europese landen bereisd en vastgesteld dat Europese moslims op heel verschillende manieren naar hun situatie kijken. Dat hangt af van hoe open of gesloten het beleid in het betreffende land is, of in welke mate het beladen koloniale verleden nog speelt. Maar er is ook overall – van Sarajevo tot Kopenhagen – een kern herkenbaar waar weinig beweging in zit. Je hoort vaak pleiten voor een Europese islam, een verlichte islam. Kardinaal Danneels zei dat de islam net als het christendom een Franse revolutie nodig had: een modernisering, een aanpassing weg van de letterlijke interpretatie. Maar één

van de grote verschillen tussen het christendom en de islam is toch dat de Koran letterlijk het woord van God is, terwijl men in het christendom wel gelooft dat de schrijvers van de Bijbelse boeken geïnspireerd waren door de Heilige Geest, maar niet dat ze het letterlijke woord van God noteerden. Voor de Koran is dat wel het geval. Het probleem is natuurlijk hoe je het letterlijke woord van God zou kunnen moderniseren. Vooruitstrevende islamgeleerden bijten daar vooralsnog hun tanden op stuk.’

Wat stelde je nog vast?

‘Dat de islam door veel moslims vandaag een stuk strikter wordt beleefd dan dertig, veertig jaar geleden. Toen hoorde je in België geen moslims discussiëren of bepaald snoepgoed haram of halal was. Een beslissende factor in die evolutie was Saoedi-Arabië, dat na de oliecrisis van de jaren zeventig met zijn oliedollars een strenge lezing van de islam begon te verspreiden. Een islam-leraar uit Ukkel toonde zich wanhopig over zijn leerlingen die – zijn woorden – ‘met open ogen in de propagandaval van de Saoedi's trappen.’

‘Een van de conclusies van mijn reis was dat het conflict dat er het meest toe doet zich niet afspeelt tussen Europa en de islam, maar binnen de islam zelf. Tussen de schaarse hervormers die de ramen willen opengooien en ruimte willen maken voor kritiek en twijfel, en anderzijds de hardliners die betogen dat een modernisering van hun geloof ertoe zou leiden dat het verwatert en verdwijnt, net zoals het christendom in Europa.’

Aan de tv-reeks en het boek voegt de lezingenreeks een terugblik en een stand van zaken toe. Welke kant gaat het op?

‘We beleven ongelooflijk interessante tijden. Enerzijds huldigen we de vrijheid van godsdienst, anderzijds vinden velen dat de huidige leerboeken islamitische godsdienst te conservatief zijn. Bijvoorbeeld waar ze schrijven dat God de wereld heeft geschapen. Zoiets mag je niet verkondigen zonder er een kritische noot bij te plaatsen, luidt het. Maar kun je dan nog spreken over godsdienstvrijheid? Dat God de wereld heeft geschapen, lijkt me overigens geen erg haat zaaiende of extremistische uitspraak. Ik heb dat als kind zelf nog in de godsdienstles moeten leren, zonder dat daar door de leraar een kritische noot bij geplaatst werd.’

Hoe staat het met de beschavingsclash?

‘Zolang je aan de praat bent, vloeit er in ieder geval geen bloed. En misschien is het ook eigen aan het Westen om voor alles een oplossing te willen vinden. Onlangs las ik dat diplomatie niet dient om conflicten op te lossen, maar om ermee te leren leven. Je kan geen oplossingen decreteren. De Verlichting zette de twijfel op een voetstuk. Het tegengestelde van fundamentalisme is ook niet atheïsme of secularisme, maar het toelaten van twijfel.’

DI • 20 NOV • 20.00
Allah in Europa

Jan Leyers

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 0160

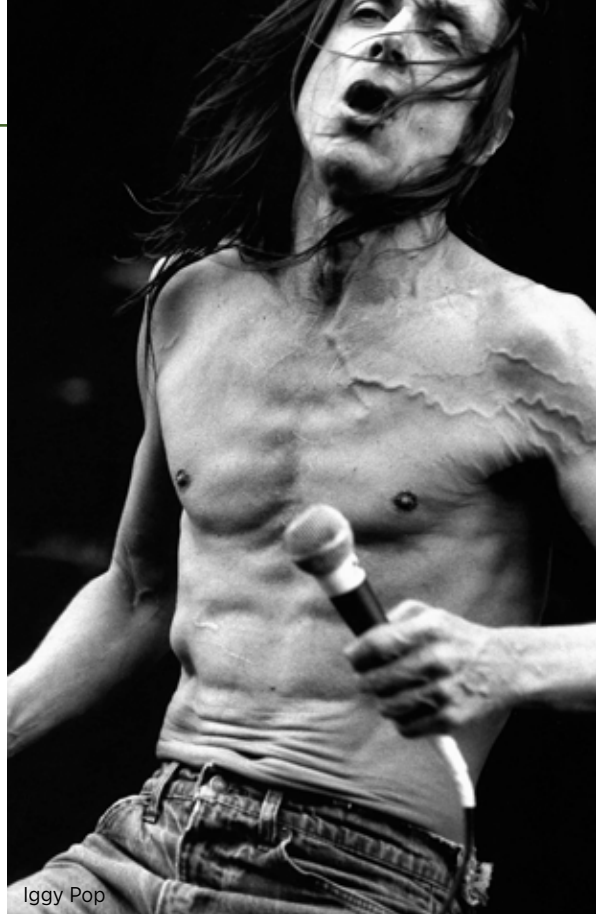

De iconische beelden van muziekfotograaf Alex Vanhee

PJ Harvey in catsuit, David Byrne in de wasmand

Wie de afgelopen dertig jaar de rockpers wat heeft gevolgd, zal verbaasd staan hoeveel foto's uit het portfolio van muziekfotograaf Alex Vanhee komen. Liveconcertfoto's of portretten, Vanhee heeft zowat alle rockgoden gefotografeerd.

TEKST Michaël Bellon • FOTO Alex Vanhee

Iggy Pop

Bijna dertig jaar staat Alex Vanhee front-stage wanneer grote artiesten of pas debuterende bandjes de Belgische zalen of festivals aandoen. Sinds Vanhee in 1992 wat van zijn foto's aan De Morgen liet zien, stonden zijn iconische beelden bij talloze concertrecensies en muziekinterviews uit de nationale en internationale media. Iggy Pop, Basement Jaxx, Bram Vermeulen of Monza gebruikten zijn foto's voor hun platenhoezen, en zijn werk werd getoond in Bozar of het Fotografiemuseum in Antwerpen. Nu kan je ook in de Meent terecht voor honderd van zijn zinderende beelden.

'Mijn eindwerk in Sint-Lucas heette *Big Dreams/ Dream Big*. Daarvoor fotografeerde ik playback-artiesten bij hun familie thuis, wat een contrast gaf tussen die showelementen en de gemiddelde Vlaamse huiskamer. Met die foto's ben ik naar De Morgen gegaan die ze meteen in de Café des Arts-bijlage plaatsten. Omdat in mijn presentatiemap ook wat concertfoto's zaten van hardrock bands die bij ons in Poperinge waren gepasseerd, vroegen ze of ik ook geen concerten wilde fotograferen. Sindsdien is het niet meer gestopt.'

Heb je met sommige muzikanten een goede band?

'Zeker. Met Arno bijvoorbeeld. Ik was in de jaren tachtig al fan van TC Matic, en toen ik Arno beroepshalve leerde kennen, klikte het. Ondertussen heb ik veel portretten van hem gemaakt. Soms kan het ook tegenvallen. Ik was grote fan van The Pixies, maar de eerste keer dat ik hun frontman Black Francis kon fotograferen, had hij echt een héél slechte bui. Op elke aanwijzing die ik gaf, was het antwoord *no*.'

Je wordt vaak geconfronteerd met ijdelheid?

'Ja. Maar ook met het omgekeerde. Toen ik Muse

fotografeerde in de Botanique was dat de eerste keer dat zij op het vasteland speelden. Zij waren zo enthousiast dat ik ze echt bij de kraag moest vatten om te zorgen dat ze niet constant onnozel aan het doen waren. Daartegenover heb je artiesten die zich al twintig jaar laten fotograferen en meteen in een pose gaan staan die je al honderd keer hebt gezien. David Byrne heb ik eens zo ver gekregen om in een wasmand te gaan staan om zo toch een ander beeld te krijgen.'

Foto's nemen van een live-concert is iets helemaal anders dan portretsessies?

'Bij een portret probeer ik op voorhand drie verschillende beelden in mijn hoofd te maken om naartoe te werken. Soms lukt dat niet omdat je maar vijftien minuten hebt. En bij een concert kan je helemaal niet regisseren. Alleen registreren. Dat maakt het moeilijk maar ook spannend.'

Neem je veel foto's of wacht je het juiste moment af?

'De journalisten waarmee ik werk zeggen mij soms dat ik daar maar wat sta te kijken terwijl de andere fotografen volop aan het trekken zijn. Ik vergelijk dat graag met toeristen die uit een bus stappen en alles meteen beginnen te fotograferen. Maar je moet eerst rondkijken om te zien wat er allemaal gebeurt om er foto's van te kunnen maken.'

In jouw begintijd ging het er waarschijnlijk relaxter aan toe?

'Voor de concertfotografie merk ik dat een aantal groepen tegenwoordig hun eigen huisfotograaf mee hebben. Dat is echt om de controle te behouden. Ik vraag ook al dertig jaar een fotopas aan voor de Belgische concerten van Bob Dylan, maar ik heb er nog nooit een gekregen. Hij laat in het begin van zijn tour één agentschap toe en de rest

is niet meer welkom. Ook qua portretten is er veel minder mogelijk dan in de gouden jaren negentig, toen artiesten het nog nodig hadden om de pers te halen in plaats van de sociale media.'

Hou je meer van de zaal of meer van de festivals?

'Ik doe beide, maar ik hou meer van de sfeer van een zaalconcert. Op kleinere festivals als Leffingeleuren, Rock Herk of Cactus kan je nog ontdekkingen doen. Zo heb ik Amyl & The Sniffers voor het eerst op Leffingeleuren gezien. En Arctic Monkeys in de Rotonde van de Botanique voor tweehonderd man.'

Welke foto beschouw je zelf als een klassieker?

'Die van PJ Harvey op Werchter in 1995. Ze had toen een roze catsuit aan, maar omdat ik in zwart-wit moest fotograferen, gaf dat een totaal ander beeld dan wanneer dat roze overheerste. Er is ook die foto van Tom Barman en Stef Kamil Carlens, hand in hand op het podium van Torhout, een foto die nog meer betekenis kreeg toen Stef een jaar later dEUS verliet. Arno laat ik niet meer poseren, maar uit de wandelingetjes die we tijdens een sessie maken, ontstaan dikwijls mooie beelden. En met Thé Lau had ik ook een goede band waar mooie foto's uit zijn gekomen.'

Weinigen weten dat jij ook de huisfotograaf bent van het klassieke ensemble Anima Eterna.

'Dat is iets totaal anders. En toch. Op tournee gaan met een klassiek orkest is ook een beetje rock 'n roll. Er is iets typisch aan het toeren, iets moois.'

16 DEC TOT 9 JAN

Concertfotografie

Alex Vanhee

Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

De ronde van de Rand

Wat is de temperatuur bij de gemeenten?

De voorbije maanden legden vzw 'de Rand' en het Team Vlaamse Rand van het Agentschap Binnelands Bestuur hun oor te luister bij de lokale besturen in de Vlaamse Rand. Met deze 'Ronde van de Rand' willen ze de noden van de gemeenten uit de regio beter detecteren, zodat uitdagingen meer op maat kunnen worden aangepakt.

TEKST Liesbeth Bernolet • FOTO Filip Claessens

Nu zo goed als elke gemeente is bevroegd, is het stilaan tijd voor de conclusies. Eén grote gemene deler blijkt duidelijk: de snelheid waarmee de bevolking in de Rand toeneemt en verandert, stelt de lokale besturen voor een aantal niet te onderschatten uitdagingen. 'De gemeenten en steden in onze regio hebben nood aan bijkomende beleidsinstrumenten, extra financiering en een gerichte ondersteuning op maat, want zij kunnen deze snelheid van evolutie niet volgen', zegt Jo Van Vaerenbergh, algemeen directeur van vzw 'de Rand'.

De lokale besturen in de Vlaamse Rand hebben het niet gemakkelijk, weet Van Vaerenbergh. 'De bevolking wordt almaar meer divers en blijft aan een grote snelheid toenemen, waardoor de gemeentebesturen steeds vaker worden geconfronteerd met uitdagingen die in het verleden uitsluitend aan de grotere steden werden gelinkt. Hun bestaand beleid is daar niet altijd op voorzien. Zeker niet als je weet dat gemeenten in de Rand gemiddeld ook minder mensen in dienst hebben dan andere Vlaamse gemeenten.'

Te weinig volk, te weinig geld

Behalve de beperkte bestaafing hebben de lokale besturen in de Rand ook te weinig middelen om die uitdagingen aan te pakken. 'Integratie speelt zich vooral af in de lokale context en is dus logischerwijs een opdracht van de lokale besturen', aldus Van Vaerenbergh. Alleen zijn de middelen die Vlaanderen uitrekt voor bijvoorbeeld jeugdbeleid of integratie via het planlastendecreet onderdeel geworden van de reguliere gemeentefinanciering. Die middelen zijn vastgelegd op basis van de toekenning in 2014. Maar in de Rand evolueert de situatie veel sneller dan voorzien, waardoor de middelen al lang niet meer toereikend zijn en we achter de feiten blijven aan lopen. Ondertussen bestaat de Vlaamse top 20 van gemeenten met inwoners van vreemde herkomst voor de helft uit randgemeenten. Al die gemeenten zouden onder het oude

systeem meer middelen krijgen. Nu is dat niet het geval. Meer zelfs: vijf van die tien gemeenten krijgen helemaal geen middelen. Ook de meeste andere gemeenten uit de Vlaamse Rand, zoals Meise en Overijse, geven aan absoluut prioriteit te willen geven aan onthaal en integratie, maar ook zij krijgen daarvoor geen extra middelen. Het wordt dringend tijd dat we daar op Vlaams niveau een oplossing voor vinden.'

Transitiezone

Van Vaerenbergh pleit niet alleen voor meer gemeentelijke middelen om de integratie-uitdagingen op maat te kunnen aanpakken, hij wijst ook op de unieke situatie in de Rand die een bovenlokale aanpak vergt. 'Eigenlijk is de Vlaamse Rand een soort van doorgeefluik, een transitiezone. Mensen verhuizen vanuit Brussel in eerste instantie naar de meest nabije Rand. Om dan na een paar jaar door te trekken naar gemeenten als Lennik, Liedekerke, Zemst en Herent of Ninove of Denderleeuw. De verhuisbeweging vanuit de Rand gaat nu al vanuit het noordoosten tot Mechelen en Leuven, vanuit het westen tot Geraardsbergen, Zottegem en Aalst. Dus wat gemeenten in de Vlaamse Rand in een lokale context doen, heeft ook een onmiddellijke impact voor de rest van Vlaanderen. Je kan niet verwachten dat lokale besturen dat vanuit hun eigen middelen blijven doen.'

Nieuwe aanpak nodig

De Ronde van de Rand legt nog een ander pijnpunt bloot inzake subsidiëring. 'Vlaanderen zet de laatste jaren enorm in op beleidsvoering via projectoproepen', legt Van Vaerenbergh uit. 'Lokale besturen met veel slagkracht tekenen daar gretig op in. Kleinere besturen, met even grote noden maar minder mankracht, hebben daar veel minder de ruimte voor. En als er dan eens ingetekend wordt, zoals onlangs met de projectoproepen Vernieuwende Projecten voor de Huizen van het Kind, blijkt dat achteraf voor acht van de negen lokale besturen in de Rand

vergeefse moeite te zijn geweest. Ik kan de boosheid bij die acht besturen helemaal begrijpen. Waarom zouden ze nog moeite doen? Machelen heeft procentueel het hoogst aantal geboorten in anderstalige gezinnen van alle gemeenten in Vlaanderen, maar ziet ook deze keer de middelen weer naar vooral centrumsteden gaan.'

De snelheid waarmee de bevolking in de Rand toeneemt en verandert, stelt de lokale besturen voor niet te onderschatten uitdagingen.

Volgens Van Vaerenbergh is er nood aan een nieuw beleid en geven de lokale besturen dat ook aan. 'Integratie stopt niet aan de gemeentegrenzen en dus werken besturen almaar meer samen. Dat moet nog meer gestimuleerd worden. Wat als de gemeenten in de Rand zich op eenzelfde manier zouden organiseren als de districten in Antwerpen? Worden we dan ook op eenzelfde manier gefinancierd en ondersteund?', vraagt hij zich af.

Taal leren op de werkvloer

Ook de Vlaamse kijkt op het onthaal van nieuwe inwoners van vreemde herkomst is dringend aan een actualisering toe. 'Zo is het NT2-aanbod nog altijd te veel gericht op nieuwkomers die nog niet actief zijn op de arbeidsmarkt, terwijl we een grote instroom van tweeverdieners met kinderen hebben. Die mensen moet je overdag geen Nederlandse les aanbieden, maar bijvoorbeeld 's avonds tijdens de voetbaltraining van de kinderen.'

Die nieuwe inwoners naar de arbeidsmarkt leiden, biedt ook mogelijkheden. 'Er zijn zoveel bedrijven die met een personeelstekort kampen. Laat die plaatsen innemen door anderstaligen die de taal nog aan het leren zijn en laat hen op de werkvloer begeleiden door een taalcoach. Dat kan alleen maar renderen: die nieuwe inwoners

dragen sneller bij aan de sociale zekerheid én ze verhogen hun kennis van het Nederlands.'

Onderwijs is zorgenkind

Omdat het vooral gezinnen met jonge kinderen zijn die hun weg naar onze regio vinden, liggen de grootste uitdagingen binnen de domeinen onderwijs, jeugd en sport. De nood aan extra ondersteuning is dan ook groot. 'Het gaat zo snel dat de voorzieningen niet kunnen anticiperen. Bovendien is er in onze regio al een historische achterstand wat de onderwijs- en welzijns capaciteit betreft.' Vooral het onderwijs baart Van Vaerenbergh zorgen: 'De druk die leraars ervaren om in een klas met bijvoorbeeld achttien verschillende thuistalen toch de leerdoelen te halen, is niet te onderschatten. Het is belangrijk dat zij extra ondersteund worden, want integratie is generatiewerk en het onderwijs is daar, samen met de sportclubs en de jeugdverenigingen, de motor voor.' Voor vzw 'de Rand' is de ondersteuning van die beleidsdomeinen dan ook de absolute prioriteit voor de komende vijf jaar.

Kansen geven om Nederlands te oefenen

Vzw 'de Rand' wil ook meer inzetten op bewustmakingscampagnes en beeldvorming naar de ontvangende samenleving. 'We horen iemand

moeite doen om zich in het Nederlands uit te drukken en schakelen vanuit een aangeleerde reflex zelf over naar het Frans. Voor veel van die nieuwe inwoners is dat Frans ook maar de tweede of derde taal. We onderschatten nog te veel de resultaten die dankzij het Vlaamse beleid in Brussel worden bereikt via ons onderwijs en het Huis van het Nederlands. Geef die mensen die het Nederlands nog aan het leren zijn de kans om dat Nederlands ook effectief te oefenen. Het neemt misschien wat meer van je tijd, maar het loont op lange termijn.'

Van Vaerenbergh eindigt met een positieve noot. '70% van de nieuwe inwoners van de Rand komt uit Brussel en velen onder hen kiezen bewust voor onze regio. Voor hen gaat het om een soort van sociale promotie. Ze geven aan bewust te kiezen voor het aangename wonen in de Groene Rand, kiezen voor de kwaliteit van ons Nederlandstalig onderwijs en voor de toekomstige werkgelegenheidskansen van hun kinderen. Het Nederlands wordt meer en meer gezien als de taal van kansen en succes. Vijftien jaar geleden was dat nog een heel ander verhaal. Reden te meer om de lokale besturen dan ook de nodige middelen te geven om hiermee aan de slag te gaan.'

Jo Van Vaerenbergh: 'Ik pleit voor meer gemeentelijke middelen om de integratie-uitdagingen op maat te kunnen aanpakken.'

© HANS GERITSEN

DE ONTSPOKING (04/11)

Chillen op je billen (+3j)

Kapitein Winokio
WO · 3 NOV · 15.00
 Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00
ZO · 14 NOV · 15.00
 Grimbergen, CC Strombeek,
 02 263 03 43

WO · 3 NOV · 14.00
Pieter Konijn 2. Stad op Stelten (+6j)

familiefilm
 Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

DO · 4 NOV · 15.00
De Ontspoking (+4j)

De Stilte
 Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZA · 6 NOV · 19.30
Oscar en Oma Rozerood (+10j)

Kwinten Van Heden & Els Olaerts
 Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZA · 6 NOV · 18.30
Passa Il Tempo (+4j)

Sprookjes Enzo
 Sint-Pieters-Leeuw, Colomapark,
 02 371 22 62

ZO · 14 NOV · 14.30
Kom Wel (+3j)

4Hoog
 Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO · 21 NOV · 10.30
Pinocchio (+9j)

ontbijtfilm
 Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO · 21 NOV · 15.00
Voila! Zei de vos

Kunstendag voor kinderen
 Meise, GC De Muze van Meise,
 02 892 24 40

ZO · 21 NOV · 10.00
Ateljee Kadee (+8j)

Kunstendag voor kinderen
 Sint-Genesius-Rode, GC de Boesdaal-
 hoeve, 02 381 14 51

ZO · 21 NOV · 15.00 EN 16.30
Diorama (+4j)

Hanafubuki
 Tervuren, CC De Warandepoort,
 02 766 53 47

ZO · 21 NOV · 11.00
Broemmm (+2j)

Ellen Smets Theater
 Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51

PODIUM

THEATER

WO · 3 NOV · 20.30
David of hoe we ons bedacht hebben

De Nwe Tijd, de Koe & Hof van Eede
 Grimbergen, CC Strombeek,
 02 263 03 43

VR · 5 NOV · 20.30
De Gemoederen

De Kolifokkers
 Dilbeek, CC Westrand,
 02 466 20 30

WO · 10 NOV · 20.00
Het Uur Blauw

Johan Terryn
 Wemmel, GC de Zandloper,
 02 460 73 24

WO · 10 NOV · 20.30
Armand

Kevin Van Doorslaer
 Jezus-Eik,
 GC de Bosuil,
 02 657 31 79

Onheil in Black Creek

MT De Kolonie
WO · 10 NOV · 20.30
 Tervuren, CC De Warandepoort,
 02 766 53 47
ZO · 20 NOV · 20.00
 Zaventem, CC De Factorij,
 02 307 72 72

Sunshine Boys

Compagnie Marius
DO · 11 NOV · 20.30
 Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60
ZA · 27 NOV · 20.00
 Kraainem, GC de Lijsterbes, 02 721 28 06

12 EN 13 NOV · 20.00
Sjapoo!

Toneelgroep Ipso Facto
 Meise, GC De Muze van Meise,
 02 892 24 40

ZA · 13 NOV · 20.00
True Copy

Berlin
 Kraainem, GC de Lijsterbes, 02 721 28 06

MA · 15 NOV · 14.00
Vriendinnen

Paljas Producties/ Marleen Merckx
 & Annemarie Picard
 Tervuren, CC De Warandepoort,
 02 766 53 47

DO · 18 NOV · 20.00
Sportman2

Ruben Van Gucht
 Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51

DO · 18 NOV · 20.30
The Return of the Comeback

Kamagurka & Herr Seele
 Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
 02 255 46 90

19, 20 EN 21 NOV · 20.00
The Pillowman

De Zonderlingen
 Kraainem, GC de Lijsterbes,
 02 721 28 06

WO · 24 NOV · 19.00
Als Heimer komt

Caroline Meerschaert & Ron De Rauw
 Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

DO · 25 NOV · 20.30
Mouchette

Arne Sierens
 Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
 02 255 46 90

VR · 26 NOV · 20.30
De Aanzegster

Zuidpool
 Grimbergen, CC Strombeek,
 02 263 03 43

26, 27 EN 28 NOV · 20.00 EN 15.00
'n Dood-gewoon avondje

Koninklijke toneelkring De Jonge
 Druivelaar
 Hoeilaart, GC Felix Sohie,
 02 657 05 04

KIDS

DI · 2 NOV · 15.00
De Elfkins (+6j)

familiefilm
 Grimbergen, CC Strombeek,
 02 263 03 43

DI · 2 NOV · 14.00
The Addams Family1 (+7j)

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

WO · 3 NOV · 15.00
Willen meten wat wij weten (+6j)

LAP vzw
 Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO • 21 NOV • 15.00

Snøw (+3j)

K.A.K.
Tervuren, CC De Warandepoort,
02 766 53 47

Hier en daar (+3j)

4Hoog
ZO • 21 NOV • 15.00
Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60
ZO • 28 NOV • 15.00
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZO • 21 NOV • 15.00

Sinterklaas en koning Kabberdas

Stijn Coninx
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZO • 21 NOV • 11.00

Geluk(t) (+3j)

Compagnie Gorilla
Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

ZA • 27 NOV • 19.00

Le Dîner (+6j)

Kopergietery, KGbe, Doble Mandoble
Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
02 255 46 90

ZO • 28 NOV • 12.00

Dag van de Toekomst (3-12j)

i.s.m. Stormopkomst
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

ZO • 28 NOV • 10.00

Zwartepieten-Rock-N-Roll voor kids

The Peatles
Meise, GC De Muze van Meise,
02 892 24 40

ZO • 28 NOV • 15.00

Wetenschapsdag: Miss Wifi & Koebrev experimenteren (5-10j)

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

HUMOR

De Scouts Forever!

Sven De Ridder Company
MA • 1 NOV • 15.00
Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00
DO • 5 NOV • 20.30
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

MA • 8 NOV • 20.30

Comedy Club

Manu Moreau, Yannick Joos & Soe
Nsuki
Dilbeek, Lou's plek, 02 466 20 30

VR • 12 NOV • 20.30

FokkoF

Barbara Sarafian
Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

ZA • 13 NOV • 20.30

Achteraf niet komen huilen

Robrecht Vanden Thoren
Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

Mag ik even 2021

Kamal Karmach
ZA • 13 NOV • 20.30
Sint-Genesius-Rode, GC de Boes-
daalhoeve, 02 381 14 51
VR • 26 NOV • 20.00
Meise, GC De Muze van Meise,
02 892 24 40

DO • 18 NOV • 20.00

B30va

William Boeva
Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

VR • 19 NOV • 20.00

Speech (+16j)

Wouter Deprez
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

WO • 24 NOV • 20.30

Nele Bauwens

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DO • 25 NOV • 20.30

Xander De Rycke

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZA • 27 NOV • 20.30

Sketch 2

Bert of Roy
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DANS

ZO • 7 NOV • 10.00

Open Break Battle (tot 17j)

The Legacy League
Meise, GC De Muze van Meise, 02 892
24 40

VR • 12 NOV • 20.00

Come on Feet

Granvat
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

WO • 24 NOV • 20.30

Ghost Writer and the Broken Hand Break

Miet Warlop
Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

© TOM VERBRUGGEN

MOONEYE (19/11)

WO • 24 NOV • 14.00

Dansen om 14 uur

Overijse, residentie De Druivenlaar,
02 687 59 59

LITERATUUR

ZA • 13 NOV • 16.00

Teirlinck & tijdgenoten revisited

feestelijke opening
Beersel, Huis van H.Teirlinck,
www.huisvanhermanteirlinck.be

DI • 16 NOV • 20.00

Lucas Vandervost leest Philip Roth

Beersel, Huis van H.Teirlinck,
www.huisvanhermanteirlinck.be

ZA • 27 NOV • 17.00

Peter Verhelst nodigt uit

Beersel, Huis van H.Teirlinck,
www.huisvanhermanteirlinck.be

ZA • 28 NOV • 11.00

Peter Verhelst

auteurslezing
Dilbeek, bibliotheek, 02 466 20 30

MUZIEK

DO • 4 NOV • 20.00

Koninklijk Conservatorium Brussel met Sigiswald Kuijken

Grimbergen, abdijkerk, 02 263 03 43

VR • 5 NOV • 20.30

Stylus Fantasticus

Blindman [sax]
Grimbergen, abdijkerk, 02 263 03 43

ZA • 6 NOV • 20.30

Skepsels

Het Zesde Metaal
Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

ZA • 6 NOV • 20.00

Friendship Concert on tour

World Choir Games 2021
Grimbergen, abdijkerk, 02 263 03 43

VR • 12 NOV • 20.30

Noémie Wolfs

Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

VR • 12 NOV • 20.30

The History of Country

Histrylogie
Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
02 255 46 90

ZA • 13 NOV • 20.30

Two Places

Brussels Jazz Orchestra & Zedia, Mo-
nique Harcum, dj Grazzhoppa
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA • 13 NOV • 20.30

Laïs omhelst de kleinkunst

Ternat, Sint-Gertrudiskerk, 02 466
20 30

ZA • 13 NOV • 20.30

Swinnen 60

Guy Swinnen
Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

© PHILIPPE DE COBERT

DAVID HOCKNEY (TOT 23/01)

ZO · 14 NOV · 14.30

Kaept Kaempfert

Die Verdammte Spielerei
Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

ZO · 14 NOV · 14.30

Waterloo '74

Abba Tribute
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DI · 16 NOV · 14.30

Houden van

Geena Lisa, Andrea Croonenberghs & Sam Verhoeven
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DI · 16 NOV · 14.00

Van Corsari tot Appermont

Jackobond & Bastien
Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

DO · 18 NOV · 20.30

Lontano

Anja Lechner & François Couturier
Grimbergen, abdijkerk, 02 263 03 43

DO · 18 NOV · 20.30

What a Wonderful Toots

4 Muzikanten
Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

DO · 18 NOV · 20.30

Katrien Coppens Trio

Jazz at Felix'
Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

VR · 19 NOV · 20.30

Mooneye

Humbeek, Eldorado, 02 263 03 43

VR · 19 NOV · 20.00

The Essential

Guy Swinnen
Wezembeek-Oppem, GC de Kam, 02 731 43 31

VR · 19 NOV · 20.30

30 Years of Riverside

Luka Bloom
Tervuren, CC De Warandepoort, 02 766 53 47

VR · 19 NOV · 20.30

Saxenensemble

o.l.v. Lieve De Rop
Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

VR · 19 NOV · 20.30

Hier laat ik je los Wim

Barbara Dex, Bart Herman e.a.
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA · 20 NOV · 20.00

Drie generaties Wenen

Sonoro Quartet
Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

ZA · 20 NOV · 20.30

The Bootleg Eighties

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA · 20 NOV · 20.00

Winterconcert van Nero's Muzikanten

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

WO · 24 NOV · 20.00

Sioen plays Graceland

Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

WO · 24 NOV · 20.00

Jos Van Immerseel

pianoconcert
Beersel, Huis van H.Teirlinck, www.huisvanhermanteirlinck.be

DO · 25 NOV · 20.30

Ode an die Freude

Severin von Eckardstein & Liebrecht Vanbeckevoort
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DO · 25 NOV · 14.00

Franse Chanson

Ritz en Route
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

The Music of Ennio

Ensemble Le Muse
DO · 25 NOV · 20.00
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72
ZA · 27 NOV · 20.00
Sint-Pieters-Leeuw, CC Coloma, 02 371 22 62

ZA · 27 NOV · 20.30

Hiraeth

Liqa'
Sint-Katharina-Lombeek, Sint-Jozefskerk, 02 466 20 30

ZA · 27 NOV · 20.00

Winterconcert

De Eendracht
Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

ZA · 27 NOV · 20.30

VRT Bigband feat. Bent Van Looy

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DI · 2 NOV · 20.30

Quo vadis, Aïda?

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DI · 2 NOV · 20.30

Dear Comrades!

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

Cruella

WO · 3 NOV · 20.00

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZO · 14 NOV · 20.00

Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

ZO · 7 NOV · 20.00

Blackbird

Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

DI · 9 NOV · 20.30

La nuit des rois

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DI · 9 NOV · 20.30

Tout s'est bien passé

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

The Father

DI · 9 NOV · 20.00
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72
WO · 17 NOV · 14.00 EN 20.00
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

Falling

MA · 15 NOV · 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DI · 23 NOV · 20.30

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DI · 16 NOV · 20.30

Supernova

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DI · 16 NOV · 20.00

Wendy

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

DI · 16 NOV · 20.15

Kom hier dat ik u kus

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

VR · 19 NOV · 14.00 EN 20.00

Torpedo

Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

ZO · 21 NOV · 20.00

The man who sold his skin

Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

MA · 22 NOV · 20.30

Titane (+16j)

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DI · 23 NOV · 20.00

Minari

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

DI · 23 NOV · 14.00

Elle s'appelait Sarah

Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51

DI · 23 NOV · 20.30

Les Intranquilles

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

WO · 24 NOV · 20.00

Drunk

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DO · 25 NOV · 14.30

Portrait de la jeune fille en feu

Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

ZO · 28 NOV · 20.00

Benedetta

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

DI · 30 NOV · 20.30

La Civil

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DI · 30 NOV · 20.30

Cool Abdoul

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

TOT 3 NOV

Fotomuze 2021

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

VR · 5 NOV · 8.30

Natuurfotografie

Alseberg, bezoekerscentrum De Lambiek, 02 359 16 00

6 NOV TOT 12 DEC

Wat Tervuren en Nederland verbindt

Heemkundige Kring Tervuren, De Nederlandse Vereniging, 02 767 76 87

6 NOV TOT 12 DEC

Tervuurse straatnamen, hun verhaal

Heemkundige Kring Tervuren, CC De Warandepoort, 02 766 53 47

T.E.M. 7 NOV

Rondom het Brabants Fauvisme

Linkebeek, GC de Moelie, Huize Lismonde & Hoeve Holleken

TOT 8 NOV

The End

Marc Wellens Wommel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

9 TOT 30 NOV

Asse, 75j. einde WO II

Heemkring Ascania Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

9 NOV TOT 6 MAA

Menselijke Zoo Humain

Pacal Blanchard Tervuren, AfrikaMuseum, www.afrikamuseum.be

10 NOV TOT 6 DEC

Geert Matton. Pure adrenaline

Wommel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

TOT 14 NOV

Moeilijke tijden, onvermoed verleden. Overijse, Wereldoorlog II

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

27 NOV TOT 8 DEC

Pop Art in de 21e eeuw

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

TOT 15 DEC

Hadassa Ngamba. Configurations

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

TOT 15 DEC

Michael Dean

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

16 DEC TOT 9 JAN

Concertfotografie

Alex Vanhee Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

TOT 2 JAN

Abstracte kunst in vogelvlucht

Drogenbos, FelixArt Museum, 02 377 57 22

TOT 23 JAN

David Hockney. Works from the Tate Collection, 1954-2017 & The Arrival of Spring, Normandy 2020

Bozar, Brussel, www.bozar.be

© LUCDAEMANS

VAN LIEFDADIG NAAR RECHTVAARDIG (15/11)

OP STAP

ZO · 14 NOV · 14.00

IJsewandering

Hoeilaart, Bosmuseum, www.ngz.be

20 NOV TOT 5 DEC

Pietendorp

Sinterklaaswandering Asse, centrumstraten, 02 456 01 60

VARIA

ZO · 7 NOV · 15.00

Vanessa Chinitor & Dirk Bauters

Seniorenfeest Wommel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

WO · 10 NOV · 20.00

De Bourgondiërs: ons spannende oerverhaal

Bart Van Loo Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

WO · 10 NOV · 15.00

Op ontdekking in Zuidwest-Engeland: van Cornwall tot Wiltshire

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZA · 13 NOV · 20.30

De gezonde vrouw

Martine Prenen Tervuren, CC De Warandepoort, 02 766 53 47

MA · 15 NOV · 20.00

Van liefdadig naar rechtvaardig

Els Hertogen Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

WO · 17 NOV · 15.00

Ta ta ta taaa!

Stokman & Vos Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

DO · 18 NOV · 14.00

Klassieke muziek 1900-1950

Arthuur De Vis vertelt Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

VR · 19 NOV · 20.00

Belpop Bonanza Quiz

Dilbeek, CC Westrand, €02 466 20 30

DI · 30 NOV · 14.00

Sinterklaas neust in zijn platenkast

Lucas Van den Eynde, Connie Neefs e.a. Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DI · 20 NOV · 20.00

Allah in Europa

Jan Leyers Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

DI · 30 NOV · 20.00

Schatten van het Hoeilaarts archief

Nacht van de Geschiedenis Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

Marie Goretti Uzabakiliko

Knokken om iets te bereiken

Na regen komt zonneschijn. Met die houding staat Marie Goretti Uzabakiliko uit Asse in het leven. Met die overtuiging slaagde ze erin om de voorbije 22 jaar vanuit het niets een leven in België op te bouwen.

TEKST Nathalie Dirix • FOTO Filip Claessens

DE FAVORIETEN VAN...

Mooiste plek in Rwanda

De ongeschonden natuur.

Favoriet gerecht

Frietjes van groene
bananen.

Mooiste herinnering

Mijn zorgeloze
kinderjaren.

Zestien was ze toen ze hier vanuit Rwanda aankwam. De ontredde die ze toen als jong meisje voelde, heeft plaatsgemaakt voor een flinke dosis zelfvertrouwen. Vandaag is Marie een vrouw die weet wat ze wil en er ook voor gaat. 'Al heel vroeg leerde ik dat het leven geen geschenk is. Dat je ervoor moet knokken om iets te bereiken.'

Het kan keren

Tijdens haar eerste jaren in België voelde ze zich verloren. Spreken deed ze haast niet. Zo groot was haar eenzaamheid. Toch was er iets in haar dat zei: *Niet opgeven, Marie. Je komt er wel.* Dat stemmetje is ze gevolgd. En kijk waar het haar bracht. Vandaag werkt ze als farmaceutisch assistente in een apotheek. Daarnaast is ze de trotse moeder van twee zonen. En op vrijdagvoormiddag maakt ze tijd voor Café

FR Se battre pour s'en sortir

Elle n'avait que seize ans lorsqu'elle est arrivée ici du Rwanda. Le chamboulement qu'elle a ressenti en tant que jeune fille à l'époque a été remplacé par une forte dose de confiance en soi. Aujourd'hui, Marie est une femme qui sait ce qu'elle veut et qui fonce pour y arriver. 'Très tôt, j'ai appris que la vie n'est pas un cadeau. Qu'il faut se battre pour y arriver, pour obtenir quelque chose. Une phrase que vous ne m'entendrez pas dire facilement est: *je n'y arriverai pas.* Si une route ne vous mène pas là où vous voulez aller, essayez-en une autre. Il se peut que vous fassiez des mauvais choix, mais n'abandonnez pas, continuez à vous battre. Pour moi, il est également important d'être respectueux envers les autres. Le respect est un mot magique. Il ne peut être obtenu que s'il a été donné.'

Combinne, een praatgroep in Asse waar ze haar Nederlands oefent. 'Een zin die je mij niet gauw zal horen zeggen is: *Het lukt me niet.* Brengt een bepaalde weg je niet waar je wil uitkomen, probeer dan een andere weg. Het kan dat je een verkeerde keuze maakt, maar geef niet op, blijf doorgaan. Die boodschap geef ik ook aan mijn twee zonen mee. Ze zijn nu bijna 10 en 8. Ik wil ze al van jongs af aan bijbrengen dat je in dit leven op jezelf moet kunnen rekenen. Dat je verantwoordelijkheid nemen de basis vormt van een goed leven.'

Het magische woord

Mist ze iets van het leven dat ze in Rwanda heeft gekend? 'Het valt me op onder hoeveel stress wij in België gebukt gaan. In Rwanda tref je een grotere spontaniteit en gastvrijheid aan. Hier in België is het meer elk voor zich. Eens bij iemand onaangekondigd binnenvallen, doe je niet. In Rwanda is dat de normaalste zaak van de wereld. Zelf hou ik er warme herinneringen aan over.'

Geeft ze haar zonen Rwandese gewoontes mee? 'Voor mij is het vooral belangrijk dat ze respectvol met andere mensen omgaan. Respect is een magisch woord. Je moet het eerst geven om het zelf te kunnen krijgen. Ik sta er dan ook op dat mijn jongens uitspraken als 'excuseer me' en 'dank je' op het juiste moment gebruiken. Tegelijkertijd leer ik ze ook dat je excuseren of de andere bedanken geen teken van zwakte is. Integendeel.'

Eerlijkheid eerst

Het voorbije jaar was best moeilijk. In het begin van de coronacrisis was Marie ronduit bang om naar de apotheek te gaan werken. Ondertussen heeft ze geleerd op een rustige manier naar de pandemie te kijken. Dankzij het vaccin, maar ook dankzij de inventiviteit van de mens, die er telkens in slaagt om met nieuwe oplossingen voor nieuwe problemen te komen. 'Ik ben op een punt gekomen dat ik aanvaard dat we zullen moeten leren leven met het coronavirus. Ja, ik blijf voorzichtig, maar tegelijkertijd wil ik mijn leven verder leven. Problemen hebben altijd bestaan. Zolang ze ons niet verlammen, maar aanzetten om zaken te verbeteren, komt het goed. Ik ben ervan overtuigd dat de toekomst ons nog veel te bieden heeft. Wat ik weet, is dat eerlijkheid je het verst brengt. Ik heb een hekel aan hypocrisie. Een van mijn gouden principes is: als je lacht, doe het dan met je hart in plaats van met je mond. Laat je hart spreken.'